

ZBORNIK RADOVA

1. Međunarodne konferencije

ZNANOST I INOVACIJE U SLUŽBI RAZVOJA SUVREMENOG PČELARSTVA

Zagreb, 7. 12. 2024.

Naziv djela: Zbornik radova 1. Međunarodne konferencije Znanost i inovacije u službi razvoja suvremenog pčelarstva, Zagreb, 7. 12. 2024.

Urednica: dr. sc. Gordana Hegić, mag. ing. agr.

Izdavač: Hrvatsko apiterapijsko društvo, Paška 4, 10 000 Zagreb

Za izdavača: dr. sc. Gordana Hegić, mag. ing. agr., predsjednica

Sva prava pridržana. Niti jedan dio ovog zbornik ne smije biti objavljen ili pretisnut bez prethodne suglasnosti nakladnika i autora.

Produkcija: Geromar d.o.o.

Grafičko uređivanje: Kata Ivanković Marić

ISSN 2584-4741

ZBORNIK RADOVA

1. Međunarodne konferencije

**Znanost i inovacije
u službi razvoja
suvremenog pčelarstva**

Zagreb, 7. 12. 2024.

1. Međunarodna konferencija

Znanost i inovacije u službi razvoja suvremenog pčelarstva

uživo i online

U Kongresnom centru Zagrebačkog velesajma
u sklopu Sajmova zdravog življenja

Zagreb, 7. 12. 2024.

PROGRAM

12:45 - 13:00	Naziv izlaganja	Sekcija
10:00 - 10:15	Pozdravna riječ organizatora	
10:15 - 10:30	„Inovativna higijenska pojilica za pčele”, Obrad Drakulović, inovator, Crna Gora	INOVACIJE U PČELARSTVU
10:30 - 11:00	Predstavljanje digitalnog izdanja časopisa „Srpski pčelar” - nužna potreba prilagođena brzom dobivanju aktualnih i točnih informacija	SUVREMENO PČELARSTVO
11:00 - 11:15	„Majevački med - med sa zaštićenom oznakom geografskog porijekla”, Selma Kunić, Bosna i Hercegovina	SUVREMENO PČELARSTVO
11:15 - 11:30	PAUZA	
11:30 - 11:45	„Izazovi urbanog pčelarstva Beograda”, Stanko Rajić, Beogradsko udruženje pčelara, Srbija	URBANO PČELARSTVO
11:45 - 12:00	„Urbano pčelastvo u Ljubljani”, Nina Ilič, Slovenija	URBANO PČELARSTVO
12:00 - 12:15	„Urbano pčelarstvo u Labinu”, Pčelarska udruga Labin, Hrvatska	URBANO PČELARSTVO

12:15 - 12:30	„BEEAMOND – kućna košnica“, Slobodan Dolašević, inovator, Srbija	INOVACIJE U PČELARSTVU
12:30 - 12:45	„Apiterapija u predškolskim ustanovama i školama u Beogradu“, Zorica Plavšić, Udruženje APIMED, Srbija	SLATKA PRIČA IZ DJEČJIH VRTIĆA
12:45 - 13:00	„Vrtić slatkog djetinjstva - DV Pčelica Ančica iz Rijeke“, Hrvatska	SLATKA PRIČA IZ DJEČJIH VRTIĆA
13:00 - 13:15	„Medena priča iz DV Čarobna šuma u Špišić Bukovici“, Tea Kranjčec, Marija Rastija i Ana Šantić, Hrvatska	SLATKA PRIČA IZ DJEČJIH VRTIĆA
13:15 - 13:30	„Apipedagogija - inovacija u obrazovanju za održivi razvoj“, Nina Ilić, Slovenija	SLATKA PRIČA IZ DJEČJIH VRTIĆA
13:30 - 13:45	„Naš život sa pčelama u DV Duga“, Valentina Glavica, Hrvatska	SLATKA PRIČA IZ DJEČJIH VRTIĆA
13:45 - 14:00	Predstavljanje projekta Grad slatkog djetinjstva, Gordana Hegić, Hrvatsko apiterapijsko društvo, Hrvatska	SLATKA PRIČA IZ DJEČJIH VRTIĆA
14:00 - 14:15	PAUZA	
14:15 - 14:35	Providence Lab, Vinkovci, Hrvatska	PRIMJERI DOBRE PRAKSE - SUVREMENO PČELARSTVO KAO PROFESIJA
14:35 - 15:00	API riznica Handalić, Živinice, Bosna i Hercegovina	PRIMJERI DOBRE PRAKSE - SUVREMENO PČELARSTVO KAO PROFESIJA
15:00 - 15:15	PAUZA	
15:15 - 15:30	Dodjela priznanja u izboru najboljih suvenira od pčelinjih proizvoda	PRIMJERI DOBRE PRAKSE - SUVREMENO PČELARSTVO KAO PROFESIJA
15:30 - 15:45	Promocija knjige Moje pčele, moji snovi - životne priče 11 žena u pčelarstvu, Hrvatsko apiterapijsko društvo, Hrvatska	PRIMJERI DOBRE PRAKSE - SUVREMENO PČELARSTVO KAO PROFESIJA
15:45 - 16:00	Rasprava, završetak konferencije	

Organizator konferencije

Hrvatsko apiterapijsko društvo

Institucionalni pokrovitelji

Prvo međunarodno udruženje zdravstvenih
radnika apiterapeuta – ApiMed Srbija

Tehnološki fakultet
Univerzitet u Tuzli

Tehnološki fakultet Univerziteta u Tuzli

Zavod za razvoj empatije
in ustvarjalnosti Eneja

Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja

Apis Retis

Mestna občina Ljubljana - Čebela v Ljubljani

Savez Pčelarskih Organizacija Srbije (SPOS)

Beogradsko udruženje pčelara (BUP)

Grad Živinice, Bosna i Hercegovina

Uvodna riječ

Hrvatsko apiterapijsko društvo organizacijom 1. Međunarodne konferencije Znanost i inovacije u službi razvoja suvremenog pčelarstva pokazuje da je sposobno ići u korak s trendovima u suvremenom pčelarstvu i mijenjati stvari vlastitim trudom, radom i vlastitim financijskim sredstvima

Dr. sc. Gordana Hegić, mag. ing. agr.

Predsjednica

Hrvatsko apiterapijsko društvo, Paška 4, 10000 Zagreb

E-mail: gordana.hegic@api-had.hr

Poštovani čitatelji,

Pred vama je Zbornik radova 1. Međunarodne konferencije Znanost i inovacije u službi razvoja suvremenog pčelarstva održane 7. 12. 2024. u Zagrebu. Ovu je konferenciju organiziralo Hrvatsko apiterapijsko društvo vlastitim financijskim sredstvima koje je skupilo pružanjem usluga edukacija i donacija uz institucionalno pokroviteljstvo sljedećih gradova, institucija i udruženja: Savez Pčelarskih Organizacija Srbije (SPOS), Beogradsko udruženje pčelara (BUP), Prvo međunarodno udruženje znanstvenih radnika apiterapeuta - ApiMed Srbija, Grad Živinice iz Tuzlanskog kantona Bosne i Hercegovine, Tehnološki fakultet Univerziteta u Tuzli, Grad Ljubljana, Apis Retis i Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja.

Zahvaljujem svim institucionalnim pokroviteljima koji su podržali ovu konferenciju s ciljem razmijene znanja i iskustava vezanih uz razvoj suvre-

menog pčelarstva koji podrazumijeva čitav niz aktivnosti i tema, a neke od njih smo razmotrili na našoj konferenciji.

Izrada ovog Zbornika kasni zbog činjenice da se Hrvatsko apiterapijsko društvo odnosno njegov rad financira isključivo pružanjem usluga edukacija i iz donacija, a to podrazumijeva vrlo ograničena financijska sredstva i vrijeme koje imamo na raspolaganju za volonterske aktivnosti. Unatoč toj činjenici uspjeli smo održati 1. Međunarodnu konferenciju Znanost i inovacije u službi razvoja suvremenog pčelarstva te objaviti ovaj zbornik radova čime su teme konferencije dostupne svekolikoj zainteresiranoj javnosti.

Nasuprot tome, Hrvatski pčelarski savez je istodobno s našim održavanjem 1. Međunarodne konferencije Znanost i inovacije u službi razvoja suvremenog pčelarstva na Zagrebačkom velesajmu obilježavao 70 godina svoga rada, a unatoč očekivanjima da će tim povodom izdati prigodnu monografiju o svom radu i ulozi niti ovaj puta nije napravljeno ništa osim podijele nagrada i priznanja (link: <https://www.agroklub.com/pcelarstvo/hrvatski-pcelarski-savez-proslavio-70-godina-djelovanja/100529/>). Nije potrebno ovdje javno iznositi koliko je financijskih sredstava izdvojeno za ovakvo obilježavanje te visoke obljetnice HPS-a, ali podrazumijeva se da je u pitanju značajan iznos.

1. Međunarodna konferencija Znanost i inovacije u službi razvoja suvremenog pčelarstva okupila je praktičare bogatog iskustva i raznih tematika suvremenog pčelarstva, a u nastavku donosimo pregled tema.

URBANO PČELARSTVO

U ovoj sekciji izlaganja predstavljeno je urbano pčelarstvo u Beogradu, Ljubljani i Labinu te je pokazano kako je moguć suživot ljudi i pčela u urbanim sredinama i zašto svaki grad treba imati svoj urbani pčelinjak.

Urbani pčelinjak služi za razvoj apikulture odnosno edukaciju građanstva o važnosti pčela i edukaciju o pčelinjim proizvodima, a pčele su ujedno i bioindikator zagađenja okoliša s obzirom da praćenjem kontaminanata u pčelinjim proizvodima možemo pouzdano utvrditi eventualnu zagađenost okoliša u urbanoj sredini u kojoj je smješten pčelinjak.

Urbani pčelinjak može biti i mjesto za održavanje edukacija za djecu vrtićke i školske dobi, kao i zanimljiv dio apiterapijske ponude za posjetitelje gradova. Hrvatsko apiterapijsko društvo zalaže se za formiranje urbanog pčelinjaka i u Zagrebu (uz poseban nadzor, dozvole, proglašenje odgovorne osobe i sve što je potrebno za maksimalnu sigurnost svih sugrađana i posjetitelja) no, nažalost, naša inicijativa u Gradu Zagrebu nije prepoznata ni prihvaćena.

Zbog toga želimo prenijeti iskustva i potaknuti promjene razmjenom dobrih praksi naših kolega iz Ljubljane i Beograda te Labina, koji je prvi grad u Hrvatskoj sa zidanim objektom u kojemu je smješten urbani pčelinjak.

Za početak svakako je pohvalno postavljanje slovenskog pčelinjaka u ZOO vrtu grada Zagreba pa možda ne bi bilo loše razmisлити i o postavljanju neke inačice hrvatskog pčelinjaka uz slovenski? Može li taj dio odraditi Zagrebački pčelarski savez, sekcija za pčelarstvo pri Hrvatskoj poljoprivrednoj komori, Hrvatski pčelarski savez ili jedna od mnogobrojnih pčelarskih udruga Grada Zagreba? Ukoliko u narednih godinu dana to ne realizira nitko od spomenutih opet ćemo postaviti to pitanje.

ZNANOST I INOVACIJE

Mogu li pčele biti kućni ljubimci, može li svatko imati košnicu s pčelama u svome životnom prostoru? Odgovor je potvrđan. I ne samo to nego možete proizvesti svoj med, pelud, propolis, udisati zrak iz košnice.

Sve brui o važnosti oprašivača i nestanku pčela. Uvjerena sam da bi staklena košnica Beemond inovatora dr. sc. Slobodana Dolaševića koja je predstavljena na ovoj konferenciji bila odličan način da svaki vlasnik košnice doprinese brojnosti i rasprostranjenosti medonosne pčele, a uz navedeno uživa i sve blagodatni koje nam pčelinja zajednica pruža.

Posebno smatram da bi ova košnica bila dobar marketinški alat raznim firmama, lječilištima, wellness i spa centrima, hotelima... a i odličan edukativni set za škole, vrtiće, domove umirovljenika, razna učilišta i slično. Ne treba posebno naglašavati kako već sam boravak uz pčele i udisanje zraka iz košnice ima blagotvoran učinak na ljudski organizam.

PRIENOS INFORMACIJA I DIGITALIZACIJA PČELARSTVA

U razvoju suvremenog pčelarstva ključnu ulogu igra brzina prijenosa informacija. Na primjeru digitalnoga izdanja časopisa Pčelar iz Srbije ukazali smo na put kojim bi se trebalo razvijati prijenos informacija uz digitalizaciju pčelarstva i u Hrvatskoj.

Tiskani mediji polako gube na važnosti jer je prijenos informacija danas prvenstveno digitalan kao i brojne druge mogućnosti koje digitalna razmijenjena podataka pruža svim oblicima poslovanja pa tako poljoprivrednicima. Zbog toga je neophodno cjeloživotno obrazovanje, povezivanje, brza i kvalitetna razmijenjena informacija medijskih i raznih drugih sadržaja.

Odličan primjer razmjene podataka, informacija i razvoja suvremenog pčelarstva je i web stranica Saveza pčelarskih organizacija Srbije (SPOS) gdje se u rubrici medoteka (koja je zapravo burza meda) promoviraju svi pčelari koji prodaju i proizvode med (link: <https://spos.info/prodaja-meda/maloprodaja/maloprodajna-berza-meda/>).

Osim što SPOS time promovira svoje članove, ujedno daje sigurnost potrošačima da će doista kupovinom od navedenih osoba kupiti domaći med. Pitam se bi li takva aktivnost bila korisna i za pčelare u Hrvatskoj?

Za svaku pohvalu i primjer dobre prakse je i pogon za punjenje meda „Naš med” koji je opisan na linku <https://spos.info/opogonu/>. Na ovoj stranici također postoji i forum na kojemu članovi mogu razmjenjivati znanja i tehnološke postupke te razne druge informacije. To je nekada imao i Hrvatski pčelarski savez no već dugo niti ta mogućnost komunikacije među hrvatskim pčelarima ne postoji.

SPOS projektima koje sufinancira EU razvija pčelarstvo, a jedan od značajnijih projekata svakako je onaj Rijeke meda opisan na linku <https://www.tehnologijahrane.com/iz-novina/reka-meda>

„Rezultat takvog rada i organizovanja je da smo u okviru IPA programa Evropske unije za Srbiju, kroz saradnju sa Razvojnim agencijom (ADA) iz Austrije dobili projekat „Socijalno – ekonomski razvoj Dunavske regije u Srbiji” gde je raspisan konkurs za bespovratna sredstva. SPOS je konkurisao i dobio novac za projekat „Reka meda”. Ukupna vrednost ovog projekta je 218.988 evra. Od toga EU učestvuje sa 167.460 evra, a SPOS sa 51.527 evra.”

Nedavno financiran projekt je opisan na linku <https://www.poljosfera.rs/pcelarstvo/spos-dobio-projekat/>. I zato smatram da bi se krovna udruga

pčelara u Hrvatskoj mogla ugledati ne na kolege iz Slovenije koji su već napravili čuda u pogledu razvoja slovenskog, europskog pa djelomično i svjetskog pčelarstva, nego na naše istočne susjede koji također uspješno znanjem, željom i voljom razvijaju suvremeno pčelarstvo.

Svaki nacionalni pčelarski savez ima mogućnost konkurirati na natjecajima za fondove EU pa se logično postavlja pitanje koliko je projekata do sada pokušao prijaviti Hrvatski pčelarski savez odnosno koliko je sredstava potpore za svoj rad zatražio iz fondova EU? Da li se razvoj hrvatskog pčelarstva može temeljiti samona već svima poznatim jadanjima o klimatskim promjenama, bolestima i trovanjima pčela, cijeni meda i patvorinama ili bi se ipak trebali okrenuti suvremenom pčelarstvu, apiturizmu i apikulturi, kao što se Hrvatsko apiterapijsko društvo zalaže uvođenju domaćeg zdravstveno ispravnog laboratorijski testiranog meda u sve dječje vrtiće i škole u Hrvatskoj. Ne bi li se takvim primjerom suradnje države i pčelara osigurao plasman pčelinjih proizvodima našima najmlađima s ciljem zdravog slatkog i lijepog odrastanja?

Nije dovoljno osigurati nabavu domaćeg meda nego nabavu zdravstveno ispravnog proizvoda. Zato treba pojačati kontrole proizvoda na tržištu s posebnim osvrtnom na proizvode koji se koriste u prehrani djece primjerice za školski medni dan, medeni doručak i slično. Također predlažem da se u sklopu edukacija djecu upozna i s medom u saću (iz osobnog primjera u radu s djecom prvoga ili drugoga razreda osnovne škole mogu reći da su neki tek u toj dobi prilikom naših edukacija prvi puta probali med u saću).

Na otvorenje u ovogodišnjih sajмова CRO Agro i Sajmova zdravog življenja na Zagrebačkom velesajmu predstavnici institucija koje su pokrovitelji sajмова (Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih, Grad Zagreb, Hrvatska obrtnička komora, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska poljoprivredna komora i Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu) uz same riječi hvale za navedena događanja bili su puni podrške za digitalizaciju i inovaciju u ovim sektorima. Upravo Hrvatsko apiterapijsko društvo je - ulažući krajnje napore da digitalizira i osuvremeni razmjenu najboljih pčelarskih praksi i osigura nesmetan protok informacija - osiguralo pčelarima u Hrvatskoj mogućnost pretplate na časopis Srpski pčelar (detaljnije na linku

<https://spos.info/iz-hrvatske-citajte-digitalni-srpski-pcelar/>). Naime, poznavajući situaciju sa stručnim časopisom za pčelare u Hrvatskoj, vjerujemo da se njegov digitalni oblik neće se tako brzo pojaviti.

SLATKA PRIČA IZ DJEČJIH VRTIĆA

Dok svi bruje o patvorinama meda na tržištu nitko se ne pita što konzumiraju naša djeca u vrtićima i školama? Je li med koji se nabavlja za njihovi ishranu putem javne nabave (najčešće se bira najjeftinija ponuda) ono čime ih želimo hraniti? Dok sva hrana postaje iz dana u dan sve skuplja med postaje sumnjivo jeftin. Je li takav sumnjivo jeftin proizvod doista ono što bi trebali konzumirati naši najmlađi, djeca u rastu i razvoju?

Kako će Hrvatsko apiterapijsko društvo pokušati uvesti promjene po pitanju navedene problematike odnosno kako su promjene već započele izložili smo u predstavljanju našega projekta Grad slatkog djetinjstva. Hrvatsko apiterapijsko društvo zalaže se za konzumaciju domaćeg lokalno proizvedenog laboratorijski testiranog zdravstveno ispravnog meda s ciljem pružanja najboljih benefita ovoga kvalitetnog proizvoda medonosne pčele koji kako je znanstveno dokazano djeluje pozitivno na rast i razvoj djece. Zar su Gradu Zagrebu doista važnija parkirna mjesta, biciklističke staze i razne gradske manifestacije od zdravlja naših najmlađih sugrađana? Mogu li resorna ministarstva umjesto potpore po pčelinjoj zajednici u ime oprašivačke aktivnosti i zaštite pčela izdvojiti dio sredstava za subvenciju nabavke zdravstveno ispravnih pčelinjih proizvoda za vrtiće, škole, bolnice, domove za nezbrinutu djecu i domove umirovljenika diljem Hrvatske? Bi li ovo mogao biti projekt koji bi podržali gradonačelnici koji direktno ili indirektno upravljaju nabavom hrane u gradskim vrtićima?

Zahvaljujući zelenoj javnoj nabavi svakako je moguće ostvariti predloženo uz malo dobre volje, no ne samo to; mogli bi se na isti način nabavljati i drugi poljoprivredni proizvodi s ciljem podrške lokalnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Ukoliko ne uspijemo dobiti podršku na ovaj način pokušat ćemo doprijeti do roditelja vrtićke djece (kao što je to već učinjeno u nekoliko slučajeva) i uvjerena sam da ćemo uspjeti u svojem naumu da naši mališani imaju svakodnevno na raspolaganju domaći med provjerene

zdravstvene ispravnosti u količinama koje sami požele (naravno uz kontrolu odgajatelja).

PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Može li pčelarstvo biti profesija ili doista mora ostati samo hobi zanimanje? Na to pitanje odgovaraju mladi pčelari koji žive od svojega rada. Naime, većina poljoprivredne proizvodnje je „proizvodnja pod vedrim nebom” no oni koji imaju znanja i želje uspijevaju raditi ono što vole i razvijati suvremeno pčelarstvo kao profesiju. Pčelarstvo je posao kao i svaki drugi. Zahtijeva cjeloživotno obrazovanje, puno radno vrijeme, znanje, ljubav i posebne vještine. Razvojem suvremenog pčelarstva koje osim proizvodnje meda podrazumijeva i proizvodnju čitave palete drugih pčelinjih proizvoda, pružanje usluga apiturizma ili u suradnji s liječnicima apiterapije te razne druge oblike aktivnosti vezane uz pčelarstvo, što može ovu plemenitu profesiju učiniti dohodovnom.

Uz sav nabrojeni trud pčelara potrebna je i intervencija države, prvenstveno u uvođenju reda na tržištu na način da za sve dionike vrijede jednaka pravila. Trenutno je u sektoru pčelarstva i apiterapije u Hrvatskoj veliki nered koji onemogućava poštenu tržišnu utakmicu te na taj način djeluje destimulirajuće), a svakako da bi i kontrolirana i racionalna raspodjela državnih potpora dobro došla. Primjer kako pčelarstvo može biti profesija čitavih obitelji te prilika za pokretanje posla i samozapošljavanje žena u urbanim ali i ruralnim područjima upravo je i knjiga u izdanju Hrvatskog apiterapijskog društva koju smo predstavili na ovoj međunarodnoj konferenciji: „Moje pčele moji snovi - Životne priče 11 žena u pčelarstvu”.

Aktivnosti Hrvatskog apiterapijskog društva od 2015 godine koje smo provodili na Zagrebačkom velesajmu:

1. Rad s djecom i mladima

Nismo pobornici klasičnih predavanja u obliku monologa nego smo mališanima kroz radionice u kojima su sudjelovali pokazali kako se otklapa saće s medom prije vrcanja. Probali su to i sami raditi, a neki su tada,

kako su nam uzbuđeno rekli, prvi put vidjeli tako „zapakiran med” i po prvi puta kušali saće. Nakon otklapanja zajedničkim smo snagama med izvrcali i nastavili s degustacijom. Učiteljice su kazale da je ova interaktivna radionica i za njih bile poučna i zanimljiva.

Nakon kraće edukacije o životu i radu pčela u dogovoru s pedagoginjom djeca su sama kreirala svoju priču u stripu da bismo na taj način pratili ishod edukacije. Djeci je podijeljena slikovnica „Pčelice” koja u stihovima opisuje sve pčelinje proizvode i njihov utjecaj na zdravlje. Tisak slikovnice financiran je donacijom obrta Biorad (vl. Gordana Hegić).

Zahvaljujući suradnji s jednom zagrebačkom udrugom i ponekim lokalnim pčelarom (također članom HAD-a) uspjeli smo osigurati materijal za slijedeću dječju radionicu oslikavanje košnica. Nakon promatranja pčela u apisariju, degustacije meda i medenjaka djeca su oslikavala košnice za pčele. Na taj smo način potaknuli njihovu kreativnost i maštu i upoznali ih s načinom života pčela kao i s važnosti jedinke u zajednici.

2. Apiterapijsko savjetovalište

Sljedeća aktivnost koju smo provodili bilo je apitarapijsko savjetovalište za građane u sklopu Apiteke (medene apoteke), a savjete o zdravlju uz mjerenje krvnog tlaka pružala bi Zrinka Franić, dr. med. ili poneka farmaceutkinja, također članica Hrvatskog apiterapijskog društva.

3. Stručni skup Apiterapija - očuvanje zdravlja pčelinjim proizvodima

Uz navedeno, svake godine održavali smo i stručni skup Apiterapija očuvanje zdravlja pčelinjim proizvodima s međunarodnim sudjelovanjem koji je bio bodovan od strane Hrvatske liječničke komore.

4. Predavanja i radionice

Održavali smo na Zagrebačkom velesajmu i razna predavanja za pčelare, radionice izrade apikozmetike, marinada i apigastronomije te upoznavanje potrošača s okusnim profilom domaćih vrsta meda. Uzorci meda za degustaciju bili su pakirani po najvišim higijenskim standardima.

Ne treba posebno isticati žalosnu činjenicu da naše aktivnosti nije podržalo niti resorno Ministarstvo, niti Grad Zagreb, niti Hrvatski pčelarski

savez, ili bilo tko drugi, iako smo radili na promociji pčelara, pčelinjih proizvoda i pčelarstva. Vlastitim sredstvima od edukacija tiskali smo i Zbornike radova s navedenih simpozija dok su med za degustacije donirali članovi Hrvatskog apiterapijskog društva.

Žalosna je činjenica da sve naše aktivnosti koje smo provodili na Zagrebačkom velesajmu nikada nisu prepoznate i podržane od strane Grada Zagreba pa smo sve što smo radili financirali vlastitim sredstvima. Koliko god smo ponosni na tu činjenicu jednostavno nas smeta nepravda da smo jedna od rijetkih udruga koja je vrlo aktivna u lokalnoj zajednici (posebno u gradu Zagrebu) no posljednje dvije godine nismo dobili nikakva financijska sredstva za naš rad unatoč činjenici da smo prijavili četiri projekta i svi su imali urednu dokumentaciju.

Upravo iz navedenih razloga organizacijom 1. Međunarodne konferencije Znanost i inovacije u službi razvoja suvremenog pčelarstva želimo pokazati koliko smo sposobni ići u korak s trendovima u suvremenom pčelarstvu i mijenjati stvari vlastitim trudom, radom i vlastitim financijskim sredstvima.

Dr. sc. Gordana Hegić
Predsjednica HAD-a

Higijenska pojilica za pčele

Za svoju higijensku pojilicu Drakulović je 2023. godine osvojio je treće mjesto za najbolju inovaciju na Međunarodnom sajmu pčelarstva u Beogradu i Pehar za inovacije godine u poljoprivredi na Sajmu poljoprivrede u Novom Sadu

**Piše: Obrad Drakulović, inovator
Crna Gora**

Savremeni izazovi u pčelarstvu ukazuju na značajnu potrebu za unapređenjem procesa vodopojenja pčela. Pčelari širom sveta i dalje koriste primitivne metode za pristup vodi, koje se gotovo nisu promenile u poslednjih 100 godina, iako se suočavaju sa sve većim problemima. Bolesti koje se šire, između ostalog, i nehigijenskim pojilima postaju ozbiljna prijetnja, dok pčele postaju sve ranjivije zbog zagađenja i porasta nametnika poput varoe, čije je suzbijanje sve kompleksnije.

U ovom kontekstu, kompanija E&T Healthy Bee bavi se istraživanjem ove oblasti i razvojem higijenske pojilice za pčele. Pojilica predstavlja rešenje koje unapređuje tradicionalne metode vodopojenja i odgovara na ključne potrebe modernog pčelarstva. Spajajući inovativnu tehnologiju i dugogodišnje iskustvo, uređaj nudi sledeće prednosti:

Zaštita i čistoća vode: Pojilica sprečava kontaminaciju vode defekacijom i otpadom iz košnica, prljavom kišom, kao i kontakt vode iz pojilice sa glodarima, pticama i stršljenima, čime štiti zdravlje pčela i unapređuje kvalitet pčelinjih proizvoda.

Efikasnost i ušteda: Osigurava lak i siguran pristup vodi za pčele, eliminišući rizik od utapanja pčela, dok pčelarima omogućava manje česte intervencije, štedeći vreme i resurse.

Napredan dizajn: Omogućava veliki kapacitet zavisno od izvora napajanja uz omogućen pristup velikog broja pčela istovremeno, pruža stabilnost, jednostavno rukovanje i održavanje, te preciznu kontrolu nivoa vode.

Detaljnije na linku: water4bees.com

U Hrvatskoj čitajte digitalni „Srpski pčelar” na latinici

Digitalno izdanje časopisa „Srpski pčelar” nužna je potreba prilagođena brzom dobivanju aktualnih i točnih informacija

Svi pčelari iz Hrvatske sada mogu čitati digitalno izdanje časopisa „SRPSKI PČELAR”, po izboru – na ćirilici ili latinici, koji je najprestižniji stručni pčelarski časopis u Evropi po k19vrednosti objavljenih tekstova, zasnovanih na najnovijim dostignućima nauke i vrhunskih pčelara praktičara.

Digitalni časopis „SRPSKI PČELAR” u Hrvatskoj se može čitati isključivo na mobilnom telefonu. Naravno da čitanje na taj način nije komforno kao kad je štampano izdanje u pitanju, ali s obzirom da je samo poštarina za štampano izdanje cela 3 evra po jednom broju, onda iznenada postane komforno! Nosilac organizacije ovog posla je Hrvatsko apiterapijsko društvo, kome na račun treba uplatiti **SAMO 35 EUR**

Čim uplatite, potrebno je da sledeće podatke **odmah** pošaljete na viber broj +385 95 910 6653 kako biste bili uneti u bazu članova SPOS-a: Datum uplate, ime i prezime, JMBG, puna adresa, kontakt telefoni, broj i tip košnica, prinos meda u 2024. godini, da li ste seleći ili stacionarni pčelar.

Pored Hrvatskog apiterapijskog društva, nosilac organizacije može postati

SADRŽAJ

OSMI PČELARSKI SAJAM JUGOISTOČNOG BALKANA	388
Dobrosav Bešinović MATICE PO RAZRAĐENIM PRINCIPIMA MILLEROVE METODE	390
Ferid Velagić DA NE OŠTANETE BEZ PČELA U TOKU LETA	396
Ratko Pavlović PČELE RAZLIČITO PRERABUJU SAHAROSNI I INVERTNI SIRUP	400
Jovana Bila Dubaić ROJEVI U SRCU BEOGRADA: ŠTA NAM TO GOVORI?	408
Tjeri Bogart ZAMENA ZA POLEN – NOVA NADA ZA SPAS PČELA	414
Donato Romano ROBOTSKE KOŠNICE	419
Fabijan Linde, Majk Makines RAZVIJANJE SVESTI O FLAVONOIDIMA U MEDU: MANIFEST PČELARA	423
Robert E. Pejdz Mladi GENETIKA I UZGOJ MEDONOSNIH PČELA	429
IZ SVETA PČELARSTVA	433
ICMANA DOO PRAVOSNAŽNO OSUĐENA ZA PDV NADOKNADU	435
IZVEŠTAJ O RADU SPOS-a	436
KONKURS ZA IZBOR PREDAVAČA SPOS-a U 2025/2026. GODINI	449

Poštovani čitaoci,

Sastavni deo ovog dvobroja „Srpskog pčelara“ je stručni vodič za suzbijanje varoe, „VAROA DESTRUKTOR – POSLEDNJA REČ“, koji SPOS poklanja svojim članovima u 2025. godini. Vodič će vam biti dostavljen u foliji sa ovim dvobrojem, na kućnu adresu. Članovi SPOS sa osnovnom članarinom (i pratećim elektronskim časopisom) moći će da ga čitaju u mobilnoj aplikaciji časopisa (na cirilici ili na latinici u elektronskoj verziji).

i bilo koji drugi savez ili opštinsko udruženje pčelara iz Hrvatske ili bilo koje druge države koje želi da nam se pridruži! Javite se sa takvom željom na apikult@gmail.com. Jednostavno je! Vaš savez ili udruženje samo treba da donese odluku o učlanjivanju u SPOS koji je već godinama međunarodna organizacija, i da tu odluku dostavi SPOS-u. Odluku treba da prati Pristupnica (papir na kome piše da „to i to“ udruženje pčelara pristupa SPOS-u, sa svojim generalijama). Sve to treba skenirati, i zajedno sa Statutom udruženja (elektronska forma ili skeniran) i podacima o deviznom računu udruženja (u EUR), dostaviti na mejl SPOS-a spos.rs@gmail.com. Time je učlanjenje u SPOS završeno, i članarine se mogu prenositi SPOS-u na njegov devizni račun. Vaš savez ili udruženje će sve vas članove unositi u elektronsku bazu članova SPOS-a, tako što će nakon učlanjenja u SPOS dobiti šifru za pristup bazi.

Pored toga, plaćanjem navedene sume, uz dobijanje digitalnog časopisa, postajete i ČLAN Saveza pčelarskih organizacija Srbije!

**NE PRIMATE SAMO ČASOPIS,
VEĆ STE ZA ISTI NOVAC I ČLAN SPOS-a!**

Račun za uplatu:

Hrvatsko apiterapijsko društvo (HAD)

PAŠKA 4

10000 ZAGREB

ŽIRO RAČUN: Privredna banka Zagreb

3523400-091111084741

Iznos za uplatu: 35 EUR

ŠTA VAM TO JOŠ DONOSI?

Sa šiframa sa ID članske karte dobijate besplatan pristup zaštićenim delovima sajta SPOS! Dok vam ne stigne fizička kartica, na zahtev sa broja telefona dostavljenog kod učlanjivanja, šaljemo u poruci šifru i kontrolni kod sa ID kartice.

Ako izrazite dovoljno interesovanje i broj pretplatnika iz Hrvatske pređe 500 pčelara, radićemo na tome da i vi, pčelari Hrvatske, preko SPOS-ove mobilne aplikacije MEDOTEKA, imate besplatnu promociju prodaje vašeg meda čime ćete postati dostupniji potrošačima, koji će vas lakše pronaći i steći veće poverenje u vas.

Dobijate **lični besplatni internet sajt!** Detaljnije na podnaslovu ŠTA JE TO MOBILNA APLIKACIJA MEDOTEKA.

Imate pravo na besplatan pristup Standardu kvaliteta „Dobra pčelarska praksa” i korišćenje tegle SPOS-a ([Link OVDE](#)).

Ostale pogodnosti članstva u SPOS-u su identične kao i za sve pčelare iz Srbije (naravno one koje su primenljive na inostranstvo bez dodatnih troškova), i možete ih pronaći [na linku OVDE](#).

Članovi SPOS-a mogu postati i svi pčelari iz inostranstva ako se učlane preko nekog udruženja u Srbiji, a u svojoj zemlji će čitati elektronski časopis „Srpski pčelar” na svom telefonu.

+ PRVI POKLON ZA VAS!

SPOS je za sve svoje članove (pa i one iz Hrvatske ili bilo koje druge države koja se pridruži preko svog saveza ili bilo kog opštinskog udruženja) u 2025. obezbedio i ZNAČAJAN POKLON:

Veliki broj pčelara se javljao SPOS-u sa upitima o najboljem načinu suzbijanja varoe. Iako se u časopisu o tome redovno piše, SPOS će u 2025. godini, u saradnji sa najboljim stručnjacima i pčelarima praktičarima koji imaju najbolje rezultate u suzbijanju varoe, izdati i štampani i digitalni stručni vodič za suzbijanje varoe „VAROA DESTRUKTOR – POSLEDNJA REČ” u veličini časopisa „Srpski pčelar” na čak 28 strana, na latinici i ćirilici! Vodič neće biti skup tekstova više autora, već jedan jedinstven stručni tekst na navedenu temu. Vodič će vam biti dostavljen u foliji, zajedno sa jednim od brojeva „Srpskog pčelara” na kućnu adresu.

Članovi SPOS sa osnovnom članarinom (i pratećim elektronskim časopisom), a to ste i Vi iz Hrvatske, moći će da ga čitaju u mobilnoj aplikaciji časopisa (na ćirilici ili latinici u elektronskoj verziji).

+ DRUGI POKLON ZA VAS!

Već početkom 2025. godine objavljujemo **STRATEGIJU BORBE PROTIV KLIMATSKIH PROMENA U PČELARSTVU** za sve članove SPOS-a. Strategija će uputiti pčelare u metode značajnog umanjjenja šteta od ekstre-

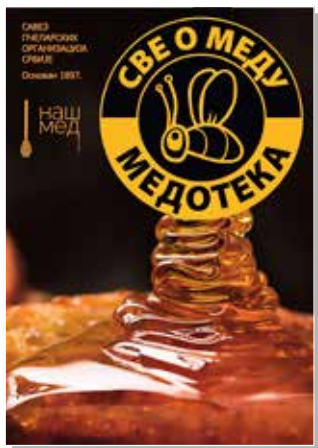
mnih vremenskih promena u pčelarstvu, kako bi se umanjili troškovi saniranja šteta, sačuvao veći deo prinosa pčelinjih proizvoda, kao i same pčele. Strategija će biti objavljena samo za člano SPOS-a.

+ TREĆI POKLON ZA VAS!

Na samom početku 2025. godine objavljujemo i **UPUTSTVO ZA OČUVANJE AUTENTIČNOSTI MEDA** jer je izvorni kvalitet meda aksiom pčelarstva koji najpre moraju da zahtevaju pčelari sami od sebe, kao i naši potrošači. Tačno je da se pčele krajem godine zbog klimatskih promena sve češće moraju dohranjivati radi stvaranja dovoljnih zaliha hrane za prezimljavanje, ali pčelar mora da pre-

duzme sve što može da se slučajno ne desi da ostaci te prihrane završe u medu, što će se naravno otkriti analizom pre isporuke kupcima, a pčelar zbog toga pretrpeti finansijske gubitke usled neopreznosti ili loše pčelarske prakse, pošto se takav med ne može staviti na tržište, odnosno mora se uništiti. Naučićemo naše članove do detalja kako i šta trebaju da (ne) urade u svom svakodnevnom radu, kako im se takva pojava ne bi dogodila, čime će značajno unaprediti bezbednost pčelinjih proizvoda, kao i bezbednost svog kućnog budžeta. Uputstvo će biti objavljeno samo za članove SPOS-a.

+ ČETVRTI POKLON ZA VAS!

SPOS će u 2025. godini pripremiti još jednu brošuru, ali namenjenu potrošačima pčelinjih proizvoda, po imenu **SVE O MEDU – MEDOTEKA**. Ova brošura sadržaće najvažnije informacije o medu i njegovoj upotrebi koje potrošače interesuju. Nakon njenog završetka njen sadržaj staviće se na uvid pčelarima kroz časopis i/ili sajt SPOS-a, te će pčelari pre štampe moći

da naruče željeni broj komada kako bi cena bila što niža zbog velikog tiraža, a radi podele svojim potrošačima. Ova brošura bi se slala Hrvatskom apiterapijskom društvu, gde biste je preuzimali u uplaćenom tiražu. Svakako ćete moći da je preuzmete u elektronskom formatu i sami organizujete štampanje, ako vam tako više odgovara.

ŠTA JE TO MOBILNA APLIKACIJA MEDOTEKA?

Od ove godine, preko SPOS-ove mobilne aplikacije MEDOTEKA (startuje već u decembru 2024. godine) dobijate besplatnu promociju prodaje vašeg meda i postajete dostupniji potrošačima, koji će vas lakše pronaći i steći veće poverenje u vas. Aplikacija je osmišljena tako da potrošač u njoj kroz veliki broj tekstova može saznati

bukvalno sve o medu i ostalim pčelinjim proizvodima. Pored toga, može sa liste da izabere svoju opštinu i otvoriće mu se svi članovi SPOS u toj opštini sa svojim ponudama. Tu vi imate mogućnost da imate SOPSTVENI BESPLATNI SAJT u kome ćete se predstaviti tekstom o vašem pčelarenju, vašom biografijom, kontakt podacima i sa 20 fotografija koje želite, a podatke unosite direktno preko sajta SPOS. I sve je to potpuno besplatno uz članarinu SPOS sa digitalnim časopisom! Aplikacija još ne sadrži spisak opština i svih naseljenih mesta u Hrvatskoj, ali ako bude bilo najmanje 500 pretplatnika iz Hrvatske, radićemo na tome da i to implementiramo u najkraćem mogućem roku, te da u potpunosti funkcioniše na teritoriji cele Hrvatske.

PRIDRUŽITE NAM SE – BUDIMO JAČI ZAJEDNO!

MAJEVIČKI MED – med sa zaštićenom oznakom geografskog porijekla

Dobivanjem zaštićene oznaka geografskog porijekla med iz sjeveroistočne Bosne i Hercegovine pod brendom „Majevički med” 2024. godine postao je prvi zaštićeni pčelinji proizvod u BiH

**Piše: Selma Kunić, ing. preh. teh.,
koordinatorka projekta ZOGP „Majevički med”
Bosna i Hercegovina**

Oznake kvalitete (**zaštićene oznake**) su vizualni prikazi, kao što su simboli, znakovi ili certifikati, koji se dodjeljuju proizvodima ili uslugama kako bi se istaknula njihova razina kvalitete ili poštivanje određenih standarda ili specifikacija. Navedene oznake služe u usmjeravanju potrošača prilikom donošenja informiranih izbora pri kupnji i ulijevaju im povjerenje u proizvode ili usluge koje kupuju. **Zaštićena oznaka geografskog porijekla** je naziv kojim se označava proizvod koji potiče iz određenog mjesta ili regije; čiji se kvalitet, ugled ili ostale karakteristike pripisuju njegovom geografskom porijeklu; i čija se najmanje jedna faza proizvodnje odvija u određenom geografskom području.

PČELARSKO DRUŠTVO „NEKTAR” IZ TUZLE

Udruženje „Nektar” Tuzla obuhvata oko 250 članova i pčelarsko je udruženje na području grada Tuzla. O Pčelarskom društvu „Nektar” Tuzla

moglo bi se pisati danima i njihovoj viziji i misiji i veoma jakoj strategiji razvoja pčelarstva kako na nivou svoje zajednice tako i šire. Samo neke od crtica njihovog postojanja su da je 2017. godine u neposrednoj blizini grada Tuzla od Javnog preduzeća „ŠUME TUZLANSKOG KANTONA” zakupilo šumsko zemljište koje je do tada bilo najveća nelegalna deponija otpada. Vlastitim radom pčelara deponija je očišćena i rekultivisana, a na tom mjestu PD „Nektar” izgradio je centar za edukaciju pčelara.

Aktivnosti Udruženja u 2024. godini obilježilo je dobivanje zaštićene oznake geografskog porijekla meda iz sjeveroistočne Bosne i Hercegovine pod brendom „Majevički med” kao prvog zaštićenog pčelinjeg proizvoda u BiH. U prvoj godini oznake certificirano je i 5 pčelara Majevičke regije.

MAJEVIČKA REGIJA

Majevička regija u kojoj se proizvodi Majevički med je smještena u sjeverno – istočnoj Bosni i Hercegovini i čini je generalno prostor kojim se prostire planina Majevica. Majevica se nalazi između Semberije, Posavine i tuzlanske kotline. Prostire se na zapadu do rječice Tinje, na sjeveru do Srebrenika, na istoku sve do Drine kod Zvornika. Opštine koje kompletno ulaze u sastav Majevičke regije su Tuzla, Srebrenik, Lopare, Čelić, Kalesija, Sapna, Ugljevik, Teočak. Opštine koje djelomično ulaze u sastav Majevičke regije su Bijeljina, Brčko i Zvornik.

„Majevički med” je med koji proizvode medonosne autohtone sive pčele (lat. *Apis mellifera carnica*) iz nektara medonosnih biljaka ili sekreta živih dijelova biljaka ili izlučevina kukaca koji sišu na živim dijelovima biljaka (medna rosa), koje pčele skupljaju, daju mu vlastite specifične tvari, pohranjuju,

Međusobno djelovanje specifičnih pedo-klimatskih uslova i višestoljetnog iskustva lokalnog stanovništva u pčelarenju, kao i njihova međusobna interakcija, utječu na to da „**Majevički med**“ ima specifičan fizikalno-hemijski sastav i specifična senzorna svojstva koja ga čine prepoznatljivim i cijenjenim među potrošačima.

Sjeveroistočna Bosna i Hercegovina

MAJEVIČKI MED

zaštićen oznakom geografskog porijekla

LIPA, CVIJETNI, MIJEŠANI, MEDLJIKOVAC

Majevička regija

- između Semberije, Posavine i tuzlanske kotline
- obuhvata 11 općina
- klimom pogodnom za pčelarenje
- bogata samoniklim biljnim mednosnim vrstama
- sa endemičnim medonosnim biljnim vrstama
- sa jednim od najvećih kompleksa lipovih šuma

TRADICIJA MAJEVIČKE REGIJE OD 1854. GODINE

izdvajaju vodu i odlažu u stanice saća do sazrijevanja u definisanom geografskom području.

Vrste meda na Majevičkom području su lipa, livada, miješani, medljikovac.

Povezanost „Majevičkog meda” sa geografskim područjem na kojem se proizvodi rezultat je posebnosti prirodnih uslova majevičkog područja i ljudskih faktora. Specifičnost područja odlikuje se u razičitim nadmorskim visinama koje pogoduju medenju i kasnije ispaši kroz sva godišnja doba. Kroz sva četiri godišnja doba protežu se temperature pogodne za rast i razvoj medonosnog bilja. Srednja temperatura u vegetacijskom razdoblju (april – septembar) je optimalna temperatura za izlučivanje nektara iz većine biljaka.

Jaka pošumljenost i izrazita ozelenjenost pejzaža, ubrajaju se među najvažnije opće vegetacijske značajke Mjevičke regije. Područje je to bez opterećenja masovnom poljoprivrednom proizvodnjom te samoniklim medonosnim biljem (od visokog rastinja do livadskog cvijeća) što čini ovo područje kao izvor specifičnog prirodnog nektara bez uticaja štetnih djelovanja čovjeka. U mozaičnom rasporedu zastupljene su: šume kitnjaka i običnog graba, šume sladuna i cera, šume kitnjaka i cera i šume bukve, šume sa bjelograbićem, crnim jasenom i srebrnom lipom te šume jele. Također bogata je slijedećim biljnim vrstama koje su izrazito medonosne: divlja trešnja, klen, javor, glog, pasje drvo, metvica, drenjak, jagorčevina, bršljen, crnjuša, cigansko perje i ostalo. Područje je to bez opterećenja masovnom poljoprivrednom proizvodnjom te bogatim samoniklim medonosnim biljem (od visokog rastinja do livadskog cvijeća) što čini ovo područje kao izvor specifičnog prirodnog nektara bez uticaja štetnih djelovanja čovjeka.

VIŠESTOLJETNO ISKUSTVO LOKALNOG STANOVNIŠTVA U PČELARENJU

Dugogodišnja pčelarska proizvodnja na Majevičkom području rezultat je praktičnih znanja i vještina stanovnika koji su se pčelarstvom bavili stoljećima. Tokom dugogodišnjeg pčelarenja na području Majevičke regije razvijalo i prenosilo se znanje o pčelarstvu kroz praksu, vještine, sposobnosti i znanje ljudi. Pčelari prenose tradicijski pčelarenje s koljena na koljeno i

dan danas kroz udruženja i okupljanja dijele saznanja i ulažu kako u individualnu tako i u kolektivnu edukaciju. To znanje ne bi bilo upravo toliko da nije ljudskog čimbenika, ljudi pčelara, koji se brinu ne samo o pčelama, nego i o krajoliku gdje se odvija paša. Međusobno djelovanje specifičnih pedo-klimatskih uslova i višestoljetnog iskustva lokalnog stanovništva u pčelarenju, kao i njihova međusobna interakcija, utječu na to da „Majevički med” ima specifičan fizikalno-hemijski sastav i specifična senzorna svojstva koja ga čine prepoznatljivim i cijenjenim među potrošačima.

Motivi za registraciju oznake osim neograničene zaštite svakako su bolji plasman proizvod i stvaranja povjerenja kod potrošača. Promocija kontrole kvalitete koja se vrši kao uvertira za nošenje oznake će biti kontinuirana i obaveza udruženja. Jedna od bitnih obaveza udruženja je inače edukacija potrošača. Motivi osim gore navedenog su i povećanje konkurentnosti, standardizacija proizvoda sa aspekta kvalitete, povećanje kapaciteta proizvodnje ali i sprečavanje patvorenja.

Dodatna jedinstvena karakteristika ove oznake je da obuhvata Majevičko područje koje se proteže kroz Federaciju BiH, Republiku Srpsku te Brčko Distrikt i samim tim učvrstiti će već dobre odnose svih lokalnih udruženja te regije.

Izazovi urbanog pčelarstva u Beogradu

Cilj urbanog pčelarstva nije doseljavanje pčelinjih društava iz ruralnih područja u grad nego briga o već postojećim rojevima medonosne pčele kao i o ostalim, solitarnim pčelama

**Piše: Stanko Rajić, dipl. oecc.
Srbija**

Kada sam pre nekoliko godina izneo svoju ideju urbanog pčelarstva, mnogi me nisu ni čuli a oni koji jesu začuđeno su me gledali. Danas o urbanom pčelarstvu i aktivnostima Beogradskog udruženja pčelara znaju mnogi i to ne samo u Srbiji nego i šire. U mnogim svetskim metropolama prisutne su pčele i ljudi ih gaje na krovovima svojih zgrada ili nekih institucija u gradu. Ljudi su ti koji osvajaju prostor drugih živih bića, tako smo zauzeli teritoriju i pčelama. U Beogradu su živele pčele i pre nas. Međutim, nisu preživele najjače vrste nego najprilagodljivije. A pčela je sigurno jedna od njih. Osim toga što su nezamenljivika karika u zdravom ekosistemu i oprašivači mnogih biljaka, pčele su izuzetno organizovane zajednice od kojih možemo mnogo naučiti.

Prvi korak: dva pčelinja društva na krovu francuske ambasade

Razmišljao sam kako da i mi našim ljudima u gradskoj sredini približimo život pčela. Činjenica je da se većina ljudi plaši nepoznatog. Zato smo laganim koracima krenuli. Prvi korak je urađen postavljanjem košnica na zgradu Ambasade Republike Francuske u Beogradu. Pregovori su trajali skoro godinu dana, a kada smo smestili dva pčelinja društva na krov Ambasade više je brujalo u zgradi od komentara zaposlenih u njoj nego

u samoj košnici. Sve se promenilo kada sam jednog dana izvadio svetao ram zatvorenog meda i odneo ga u čajnu kuhinju da probaju med u saću. Prostorija je bila mala da primi toliki broj ljudi.

Azil za pčele na Koštunjaku

Zatim smo odlučili da pokušamo i rad sa decom. Znali smo da su deca jako znatiželjna a da je pravilna edukacija dece u ranom periodu njihovog odrastanja od izuzetne važnosti za formiranje njihovog pogleda na biljni i životinjski svet. Naravno, morali smo da prođemo i stručnu obuku za rad sa decom. Formiranje Azila za pčele u Koštunjaku je izazvalo interesovanje medija. Dešavalo se i da nismo mogli na sve pozive da odgovorimo, ali smo znali da je to najbolji način da dopremo sa našom idejom do velikog broja ljudi.

U Beogradu, po nekim istraživanjima ima oko 3000 feralnih ili slobodnoživećih pčelinjih društava. Svake godine, u vreme kada se pčele roje, ima jako puno rojeva koji lutaju gradom dok ne nađu adekvatno mesto za svoje stanište. Ova lokacija je u mnogome olakšala sakupljanje tih rojeva jer smo

imali gde da ih smestimo. Ali jako je malo mladih pčelara koji imaju dovoljno slobodnog vremena da se bave ovim veoma zahtevnim poslom. Tako je nastao novi izazov, kako privoleti gradske vlasti da se uključe u ovu akciju.

U razgovorima sa naučnicima i profesorima na biološkom fakultetu saznali smo da neki od njih smatraju da će medonosna pčela ugroziti ostale pčele i poremetiti biodiverzitet Beograda. Trebalo je puno truda da im dokažemo da bavljenjem urbanim pčelarstvom i pravilnim rasporedom pčelinjaka možemo postići veće prinose, a da ne ugrozimo ravnotežu u prirodi. Cilj urbanog pčelarstva nije doseljavanje pčelinjih društava iz ruralnih područja u grad nego briga o već postojećim rojevima medonosne pčele kao i o ostalim, solitarnim pčelama.

Gradski mini-pčelinjaci su izuzetno produktivni

Po strategiji razvoja pčelarstva iz 2010. godine, koju je objavio SPOS, u Srbiji se iskorištenost pčelinjih paša meri jednocifrenim procentom. To znači da imamo područja gde nema ni jednog pčelinjaka, a na drugim područjima, kao što je slučaj na Fruškoj Gori, u Vojvodini na parcelama pod suncokretom ili na Homolju imamo prenaseljenost. Stalno naglašavamo da su ovi gradski mini pčelinjaci izuzetno produktivni. Jedan od razloga je i neprenaseljenost grada medonosnom pčelom. I pored bogate i raznovrsne gradske flore stalno apelujemo na sadnju medonosnog bilja,

Beogradski Silosi

Pčele postavljene
2020. godine

Formiranje Medenog
Vrta

Uključivanje sa različitih
firmama i posrednicima koji
daju iste priloge

Osnovan BEE Center

ne samo u parkovima nego i na terasama zgrada. Zamislite koliko prozora i terasa ima u Beogradu. Kada bi svako od nas posadio samo po jednu medonosnu biljku na svojoj terasi sigurno bi trpeza za sve polinatore u gradu, a ne samo za medonosnu pčelu, bila bogatija. U sklopu toga zalažemo se kod JKP Gradsko Zelenilo da se uvede kolažno košenje. Ne moraju baš sve travnate površine u gradu biti idealno pokošene. Ostavimo deo travnjaka u parkovima da procvetaju.

Ono što je trenutno najveći izazov a u vezi je i sa urbanim pčelarstvom je zakonska regulativa. Postojanje adekvatnog pravilnika o držanju i gajenju

pčela, prilagođenog svakoj posebnoj lokalnoj zajednici, sigurno bi rezultiralo i većem broju registrovanih urbanih pčelinjaka a samim tim i boljoj i preciznijoj evidenciji a zatim i edukaciji istih.

Kompromois s lokalnim vlastima oko tretiranja komaraca

I na kraju, ali ne i najmanje važan izazov je kako lokalne samouprave privoleti da prestanu sa tretiranjem komaraca iz aviona ili da makar to rade u kasnijim večernjim satima kada su pčele slabo aktivne. SPOS i NALED su pokrenuli pre nekoliko godina peticiju za zabranu tretiranja komaraca iz aviona ali se malo lokalnih samouprava priključilo toj akciji. Preparati, koji se koriste u tretmanu, štete ne samo medonosnoj pčeli nego i ostalim pčelama u gradu kojih ima preko 250 vrsta. Obaveštavanje pčelara o vremenu tretiranja je 48 sati pre ali, šta to znači malim stacionarnim pčelinjacima. Njih pčelari nemaju gde preseliti, a držanje zatvorenih košnica od rane zore do predveče u vrelin letnjim danima je ravno njihovom ubistvu. Kako naći kompromis? Čišćenje priobalja i jezera je jedna od efikasnijih metoda za koju se trebamo izboriti.

U svakom slučaju stalna edukacija stanovništva o važnosti pčela i pčelinjih proizvoda je na prvom mestu.

Po definiciji urbano pčelarstvo je držanje i gajenje pčelinjih društava na ravnim krovovima i gradskim parkovima. Ali to je samo jedan mali deo onoga što urbano pčelarstvo jeste.

Detaljnije pogledajte u izlaganju Stanka Rajića na linku Ted Talks <https://www.youtube.com/watch?v=xmTqnDt0lUc>

URBANO PČELARSTVO U LJUBLJANI

Među ključnim izazovima u razvoju urbanog pčelarstva u Ljubljani izdvajaju se potencijalna konfliktnost između ljudi i pčela te očuvanje zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica u urbanim uslovima

Pišu: Nina Ilić, Zavod za razvoj empatije i kreativnosti Eneja i Maruška Markovčič, Mestna občina Ljubljana Slovenija

Urbano pčelarstvo predstavlja inovativan i održiv način doprinosa očuvanju pčelinjih zajednica u urbanim sredinama, a Ljubljana je postala istaknuti primjer ovog trenda. Ljubljana je integrisala pčelarstvo u svoju

urbanističku strategiju kroz program „Pčela u Ljubljani”, čime doprinosi biodiverzitetu, edukaciji i podizanju svijesti o značaju pčela. Postavljanje pčelinjaka na krovovima javnih zgrada i saradnja gradske vlasti s pčelarskim udruženjima rezultiraju u ekološki i društveni benefiti.

Pčelinji put povezuje urbane površine i obrazovne, kulturne i pčelarske ustanove

Pčele u urbanom okruženju igraju ključnu ulogu u oprašivanju biljaka, čime povećavaju zelenilo grada i kvalitet hrane proizvedene na urbanim farmama i vrtovima. Ljubljana se ističe po Pčelinjem putu koji povezuje urbane površine, obrazovne, kulturne i pčelarske ustanove, što doprinosi ekološkoj mreži grada. Urbano pčelarstvo služi kao alat za jačanje svijesti o klimatskim promjenama i važnosti održivosti.

Uvođenje Apipedagogije u javne dječje vrtiće

Među ključnim izazovima u razvoju urbanog pčelarstva u Ljubljani izdvajaju se potencijalna konfliktnost između ljudi i pčela te očuvanje zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica u urbanim uslovima. Ove izazove rješavaju kroz jasne regulative, edukaciju javnosti o suživotu s pčelama, uvođenje inovativne Apipedagogije u javne dječje vrtiće, organizaciju upravljanja pčelinjim rojevima, privremenu karantenu i veterinarsko praćenje zdravstvenog stanja pčelinjih zajednica.

Ljubljana je svojom dobrom praksom primjer drugim europskim gradovima. Ovaj pristup ne samo da doprinosi zaštiti pčela i bioraznolikosti, već stvara održivu i osviještenu zajednicu koja prepoznaje vitalnu ulogu

pčela u ekosustavu. Ljubljanski model urbanog pčelarstva pokazuje potencijal gradova da postanu ključni igrači u globalnim naporima za očuvanje prirode i borbu protiv ekoloških izazova.

Više na web stranicama Pčelarskog društva [Urbani čebelari grada Ljubljane](#)

Urbano pčelarstvo u Labinu

Zbog edukacije djece nabavili smo raznobojna dječja pčelarska zaštitna odjela, a na pčelinjaku smo postavili virtualnu košnicu sa 10 nastavaka s realističnim slikama saća i pčela

**Piše: Darko Martinović
Pčelarska udruga „Labin”
Hrvatska**

Edukativni urbani pčelinjak u Labinu izgrađen je i uređen sredstvima iz Fonda za ruralni razvoj Europske unije. Ideja da napravimo ovakav pčelinjak nastala je iz prijateljstva grada Labina sa slovenskim gradom Idrijom čiji je gradonačelnik predložio da se naši gradovi povežu i na nivou lovstva, pčelarstva i u drugim segmentima. Slijedom toga smo ja, kao predsjednik Pčelarske udruge „Labin” i naš tadašnji tajnik Gortan Cvetko 2017. godine pozvani na otvorenje renoviranog gradskog pčelinjaka u Idriji. S tog smo se događanja u Labin vratili s odlukom da i u Labinu napravimo gradski pčelinjak.

2019. je otvoren Edukativni urbani pčelinjak u Labinu

Lokalna akcijska grupa LAG Labin - Istočna Istra povezoao sa slovenskim LAG-ovima Idrija, Mežiška dolina i Loško Pogorje u zajedničkom projektu MED-O-VITA. Posjećivali smo se, razmjenjivali znanja i iskustva, kao zajednički projekt smo izdali i jednu kuharicu s hrvatskim i slovenskim receptima u kojima se kao sastojci koriste pčelinji proizvodi, a završni je susret bio 2019. godine u Labinu na otvorenju Edukativnog urbanog pčelinjaka. Za njegovu smo gradnju i uređenje u sklopu projekta MED-O-VITA dobili tadašnjih 300 tisuća kuna, odnosno nešto više od 40 000 eura.

Smatram da urbano pčelarstvo može zaživjeti u svakom gradu. Naš Edukativni gradski pčelinjak to dokazuje. U tom je pčelinjaku 6 pčelinjih zajednica o kojima brinu pčelari članovi Pčelarske udruge „Labin“. Med koji dobijemo iz košnica namijenjen je donacijama za potrebite te kao poklon djeci koja ovdje te na drugim programima u okviru Dana meda Labinštine dolaze na edukaciju o pčelama i pčelinjim proizvodima, a dio meda daje se LAG-u Labin - Istočna Istra koji je i dalje vlasnik ovog pčelinjaka. Na Edukativnom gradskom pčelinjaku u Labinu proizvedemo oko 100 kg meda kojeg poklanjamo dječjim vrtićima i gradskim ustanovama koje skrbe za starije i slično.

Košnice AŽ i LR tipa

Članovi Pčelarske udruge „Labin” brinu o Edukativnom urbanom pčelinjaku u Labinu, održavamo pčelinjak i pčelinje zajednice. Sada je to 6 zajednica u košnicama AŽ i LR tipa. Odabrali smo da u pčelinjaku budu ta dva najčešće korištena tipa košnica jer se na njima odvija i praktični dio edukacija budućih pčelara Labinštine. Plan nam je dograditi pčelinjak nadstrešnicom iznad djela gdje je sada sjedajući prostor za posjetitelje kada imamo prezentacije. Kapacitet pčelinjaka je 14 zajednica, pa ćemo u tom natkrivenom dijelu postaviti još 7 - 8 košnica tipa farara. U natkrivenom prostoru ćemo održavati i video prezentacije i predavanja tako da više ne ovisimo o lijepom vremenu kao dosad.

Edukacije za djecu iz vrtića i škola Labinštine i drugih gradova Istarske županije i Rijeke

Česti gosti našeg pčelinjaka su djeca iz vrtića i škola Labinštine, Pule, Rijeke. Zbog edukacije djece na Edukativnom urbanom pčelinjaku imamo i jednu A-Ž košnicu čija su stražnja vrata napravljena od prozirnog stakla, tako da djeca mogu promatrati pčele u košnici. Dio pčelinjaka koji je namijenjen za edukaciju je na suprotnoj strani od leta košnica. Pčelnjak na tom dijelu ima kliznu stijenu tako da se može potpuno otvoriti posjetiteljima. U dvorištu imamo 20 panjeva za sjedenje, a potrebi donosimo još stolica za posjetitelje. Na zasebnom mjestu imamo i apisarij. To je košnica sva u staklu u kojem se mogu promatrati pčele kao ribice u akvariju. Samo na jednoj strani je izlaz iz apisarija putem kojeg pčele mogu odlaziti u prirodu. Posjetitelj apisarij mogu razgledati sa svih strana jer su sve stijenke staklene, te se može vidjeti kretanje pčela, ponašanje pčela, matica, trutovi, može se vidjeti život i rad u pčelinjaku. Posebno za djecu nabavili smo i raznobojna dječja pčelarska zaštitna odijela, a imamo i jednu virtualnu košnicu sa 10 nastavaka sa realističnim slikama saća i pčela, tako da djeca mogu okvire vaditi i promatrati.

Edukacije za djecu drži naših 6 članova, koji su iskusniji pčelari, a kako je pčelarski tečaj završila i učiteljica Iva Rukavina, koja predaje biologiju u osnovnoj školi „Matija Vlačić” u Labinu, na Danima meda u Labinu i ona drži radionicu za djecu. Brojne radionice unazad proteklih godina održala je

i dr. sc. Gordana Hegić iz Hrvatskog apiterapijskog društva.

Osim što nam djeca dolaze organizirano s vrtićima i školama u posjet Edukativnom urbanom pčelinjaku, u okviru Dana meda Labinštine upravo za djecu organiziramo medni doručak, radionice, poklanjamo im slikovnice o pčelama, te djeca crtaju pčele i košnice. U Gradskoj knjižnici smo održali i retrospektivnu izložbu

dječjih radova. Aktivni smo i na drugim gradskim manifestacijama, npr. na Danima cvijeća u Labinu imali smo radionicu i demonstraciju pčelinjih proizvoda na gradskom trgu na Katurama.

PČELE KAO KUĆNI LJUBIMCI – inovativna indoor košnica

Ova urbana košnica može biti estetski dodatak za promatranje pčela u vlastitom dnevnom boravku uz udisanje zdravog aerosola koji raspršuju pčele svojim krilcima ili košnica za dobivanje vlastitog meda u vlastitom domu ili profesionalna košnica

**Izvor: BEEAMOND, Golden bee d.o.o.
Srbija**

Zanimljiva inovacija dolazi od agronoma dr. sc. Slobodana Dolaševića koji je u suradnji s agronomkinjom Marijanom Dolašević i ekonomistom Predragom Kneževićem razvio urbanu indoor košnicu Beeamond. To je košnica koja može biti estetski dodatak za promatranje pčela u vlastitom dnevnom boravku uz udisanje zdravog aerosola koji raspršuju pčele svojim krilcima, ili košnica za dobivanje vlastitog meda u vlastitom domu odnosno profesionalna košnica.

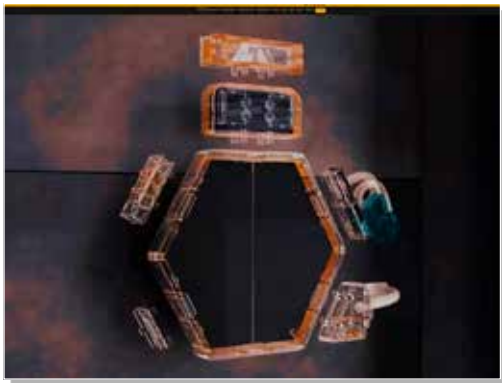
Na web stranici Beeamond.com prodaju se sve tri varijante s cijenama od 700 eura za estetsku košnicu, 900 eura za amatersku proizvodnu košnicu odnosno 1100 eura za profesionalni model.

Sve što je potrebno da biste uživali u pogledu na pčelinju zajednicu u ovoj košnici iz udobnosti svog doma ili poslovnog prostora je jedna rupa u zidu, poput one za klima uređaj, kroz koju prolazi crijevo i pčele njime izlaze u prirodu i vraćaju se u košnicu. Sistem je napravljen od klirita koji je otporan na lomljenje, a pri sastavljanju heksagonalnog tijela ne koristi

se ljepilo već je košnica modularna. Cijeli sustav sadrži 398 dijelova koji se ručno savijaju i sastavljaju, a pričvršćeni su pozlaćenim vijcima.

Beeamond sistem se naseljava pčelama uz pomoć specijalizirane drvene kutije koja služi za transport pčela od pčelinjaka do ove košnice, a broj pčela u zajednici je 6.500. Uz košnicu se dobiva uputstvo u vidu video zapisa kako bi se korisnik detaljno upoznao s proizvodom.

Detaljnije na <https://www.beeamond.com/sr/> , https://www.youtube.com/watch?v=RmI_MOZuWCA i <https://www.youtube.com/watch?v=3NEnNw1zClU>.

Cilj nam je da u Srbiji osnujemo lanac Medenih vrtića i Medenih škola

U saradnji sa SPOS-om krenuli smo sa projektom „Upoznavanje dece sa pčelama i pčelinjim proizvodima kao funkcionalnom hranom” u dve predškolske ustanove i u nižim razredima u dve osnovne škole u Beogradu

Piše:

**dr. sc. med. Zorica Plavšić, pulmolog, alergolog, apiterapeut
predsjednica Prvog međunarodnog udruženja zdravstvenih radnika
apiterapeuta - ApiMed Srbija
Srbija**

Posle mog višegodišnjeg najpre učenja a zatim i aktivnog bavljenja apiterapijom uočila sam koliko predrasuda postoji o tome da li deca treba da koriste med ili ne, i u kom uzrastu mogu da počnu da ga koriste.

Gradska deca osim kućnih ljubimaca, životinje vide samo u zoo vrtovima. O insektima znaju samo toliko da oni bodu, da je to bolno, da se na mestu uboda pojavi otok, alergija, svrab... O pčelama poneko zna da one daju med, ali da ako te pčela ubode to može da bude jako opasno. Nažalost i njihovi mladi roditelji uglavnom veoma malo znaju o pčelama kao najvažnijim polinatorima. Od pčelinjih proizvoda poznat im je najčešće samo med koji se dodaje u čaj kada si bolestan.

Prvo međunarodno udruženje apiterapeuta Srbije – ApiMed Srbija, osnovano je 2022. godine, posle mog višegodišnjeg najpre učenja a zatim

i aktivnog bavljenja apiterapijom. Osnovni cilj rada Udruženja je edukacija - podizanje svesti ljudi o značaju pčela kao važnih polinatora i značaju pčelinjih proizvoda kao funkcionalne hrane ali i u prevenciji, u toku lečenja i rehabilitacije kod različitih poremećaja zdravlja.

Edukacija podrazumeva discipline koje se bave teorijom i praksom obrazovanja uključujući različite nastavne metode za obrazovanje pojedinaca ili grupa (ESCO).

Posebnu pažnju smo posvetili deci i mladim roditeljima. Stručni tim Udruženja je u toku 2023. godine osmislio projekat edukacije dece u predškolskim ustanovama i u nižim razredima osnovne škole, pod radnim naslovom „Upoznavanje dece sa pčelama i pčelinjim proizvodima kao funkcionalnom hranom”. Cilj nam je da decu još u predškolskom uzrastu, kroz igru, praktičan rad prilagođen njihovom uzrastu, upoznamo sa ekologijom, prirodom, medonosnim biljem, pčelama. Da osete koliko je med slađi i zdraviji od savremenih industrijskih slatkiša.

Na našu veliku radost za ovaj projekat smo dobili rešenje Ministarstva prosvete Republike Srbije da možemo da ga primenimo.

Od školske godine 2024/2025. u saradnji sa SPOS-om krenuli smo sa projektom „Upoznavanje dece sa pčelama i pčelinjim proizvodima kao funkcionalnom hranom” ili popularno „Apiterapija u predškolskim ustanovama / školama” i to u dve predškolske ustanove i u nižim razredima u dve osnovne škole u Beogradu.

Za ovaj projekat smo dobili i podršku Opštine Vračar u Beogradu, na kojoj se nalaze ovi vrtići i škole.

Koordinatori za rad na ovom projektu završili su Kurs iz Apipedagogije koji je održan 27. 10. 2024. u Beogradu, a predavač je bila Nina Ilić, apiterapeut iz Slovenije i koordinator Udruženja APISRETIS.

Pre započinjanja Projekta, prvo smo održali sastanak sa direktorima, vaspitačima, nastavnicima i roditeljima, koji u Projektu učestvuju kao volonteri.

Ovo je pismo koje je direktorka jedne predškolske ustanove uputila roditeljima:

Poštovani roditelji,

U okviru mesečne teme „Životinjski Svet”, počinjemo jednu posebnu oblast, a to su „pčele i pčelinji proizvodi”.

Sledeću nedelju ćemo nazvati „medena nedelja”, a u nastavku radne godine, jednom nedeljno ćemo imati aktivnost vezanu za ovu temu, a taj dan ćemo nazvati „medeni dan”.

Naime, PU „.....” je jedna od nekoliko predškolskih ustanova u Beogradu, koja je izabrana za sprovođenje programa verifikovanog od strane Ministarstva Prosvete, koji se zove „Apiterapija u Predškolskim Ustanovama”. U okviru programa, mališani će učiti o značaju pčela i pčelinjih proizvoda, kako u ekološkom sistemu tako i o pozitivnom uticaju istih na zdravlje ljudi. Deca će učiti pesmice i recitacije o pčelama, imati likovne aktivnosti na ovu temu, i ponekad pogledati neki obrazovni sadržaj, prilagođen predškolskom uzrastu. Znači, jedan dan nedeljno će biti „medeni dan”, i to kroz aktivnosti u trajanju od 30minuta. Radujemo se ovom izazovu, i jedva čekamo reakcije mališana.

Pridružila su nam se i dva vrtića van Beograda, jedan u Novom Sadu i drugi u Sremskoj Mitrovici.

Deca su već imala medeni doručak / užinu i tražili su još. Redovno smo u kontaktu sa ovim predškolskim ustanovama, pratimo njihov rad uvek spremni da damo podršku i pomognemo u rešavanju tehničkih problema. Pri sledećem viđenju više informacija o događanjima u vrtićima i školama sa puno slika.

Cilj nam je da u godinama koje dolaze u Srbiji osnujemo lanac Medenih vrtića i Medenih škola.

Upoznavanje djece s pčelarstvom, socijalnim uređenjem pčela i pčela ulogom kao oprašivača: Primjer dječjeg vrtića „Pčelica Ančica”

Istraživati s djecom svijet pčela znači potaknuti djecu na re-fleksiju, na uočavanje poveznica između čovjeka i pčele, kao i prirodnu ravnotežu između čovjeka i prirode

**Piše: Barbara Drezga, ravnateljica
Dječji vrtić Pčelica Ančica
Hrvatska**

Dječji vrtić i jaslice „[Pčelica Ančica](#)” podružnica je [Dječjeg vrtića Snje-guljica](#) koji na području grada Rijeke djeluje od 2006. godine. Dječji vrtić „Pčelica Ančica” je otvoren kao završna kruna projekta „Naše prijateljice pčele” u kojem smo istraživali poveznice između čovjeka, pčele i prirodnog okruženja.

Približiti djeci i njihovim obiteljima svijet pčela ne znači samo priča-ti o medu koji je dragocjen za ljude još iz antičkih vremena. Promišljati o pčelama znači istraživati jedno organizirano društvo sa hijerarhijskim uređenjem. Socijalni kontekst u kojem žive pčele upućuje na jedan fan-tastičan svijet bajke, fantazije i imaginacije koji se pretvara u stvarnost. Socijalni subjekti tog društvenog uređenja imaju svoje uloge s realnim i preciznim zadaćama. Svi zajedno uspijevaju kreirati jedan fascinantn i konkretan svijet od kojeg možemo indirektno učiti modele suživota i su-

radnje. Istraživati s djecom svijet pčela znači potaknuti djecu na refleksiju, na uočavanje poveznica između čovjeka i pčele, kao i prirodnu ravnotežu između čovjeka i prirode.

Globalni cilj našeg odgojno-obrazovnog rada je promicanje multikulturalnosti, uvažavanje različitosti i ljudskih vrijednosti kojima se doprinosi održivom načinu življenja zajednice. Implementirali smo elemente *Reggio pedagogije* u naš odgojno-obrazovni rad, dijete smatramo kompetentnim bićem i cjelovitom osobom te potičemo cjeloviti razvoj svakog djeteta kroz interpersonalne odnose s drugima, poštujući njegovu jedinstvenost i osobnost. Veliku pažnju posvećujemo psihofizičkom zdravlju djece.

Istraživanje poveznice između čovjeka, pčele i prirodnog okruženja u vrtiću kroz projekt

Ciljevi projekta „Naše prijatelje pčele” bili su da se djeca upoznaju s pčelarstvom i socijalnim uređenjem pčela, kao i njihovom ulogom kao oprašivača:

- Upoznati fundamentalnu važnost pčela kao univerzalnih bioindikatora za preživljavanje mnogih botaničkih vrsta
- Upoznati djecu sa svijetom pčela i pčelarstva
- Upoznati djecu sa jezikom (plesom) pčela

- Spoznati korisnost pčele u kontekstu ekosistema
- Razumjeti značaj pčele unutar ekosistema
- Upoznati proizvode pčela
- Naučiti razlikovati pčelu od ostalih kukaca
- Istražiti kako funkcionira zajednica pčela
- Upoznati djecu s koristima meda i ostalih pčelinjih proizvoda

Temeljne zadaće projekta:

- Osloboditi djecu straha od uboda pčela
- Upoznavanje pčele opservirajući njihovu morfologiju
- Istraživanje morfologije cvijeća i načina na koji se reproducira cvijeće
- Uočiti u relaciju pčela i cvijeća u jednom ekološkom kontekstu
- Spoznati što je med i ostali produkti pčela, kako nastaju, koje su njihove karakteristike
- Spoznaja da kvaliteta meda ovisi o kvaliteti ambijenta u kojem žive pčele
- Razumjeti značaj pčelinjih proizvoda u kvalitetnoj prehrani

Očekivani ishodi projekta:

- Prepoznavanje morfološke strukture i karakteristike pčela
- Poznavati ponašanje i životni ambijent pčela
- Poznavati sociološke karakteristike pčela
- Poznavati pčelinje proizvode

Pčelarske radionice u vrtiću i posjet edukativnom pčelinjaku u Labinu

U sklopu projekta organizirali smo mnogo aktivnosti za djecu i za roditelje. Među ostalim, u svibnju 2022. godine posjetili smo Edukativni gradski pčelinjak u Labinu, a u listopadu 2022. Darko Martinović iz Pčelarske udruge „Labin” posjetio je naš vrtić i održao radionicu o pčelama. Djeca su se posebno razveselila jer je donio i mnogo dječjih zaštitnih odijela sa kapom i mrežom u različitim bojama koje su rado obukla. Crtala su i bojala pčele i rado se uključila u istraživanje morfologije pčela o kojoj im je objašnjavao pčelar koji je slijedio interese djece izraženo pitanjima poput toga koliko pčele imaju krila, koliko nogu, kako pčele rade med...

Istaknula bih još i kako je dr. sc. Gordana Hegić iz Hrvatskog apiterapijskog društva djeci održala radionicu izrada sapuna s medom, pčelinjim voskom i eteričnim uljem naranče, a prof. dr. sc. Tomislav Terzin, molekularni biolog iz Kanade i autor knjige „Medonosna pčela” održao je putem Zooma online predavanje o pčelama roditeljima i odgajateljima djece iz našeg vrtića i iz [vrtića „Snjeguljica”](#) u Rijeci.

OSVRT NA KNJIGU

„Medonosna pčela - Evanđelje prirode”, autor prof. dr. sc. Tomislav Terzin

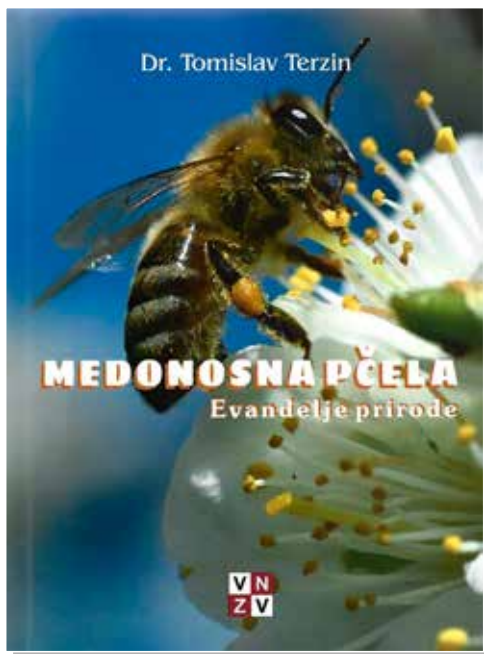
Osim znanstvenih činjenica, knjiga sadrži i filozofska razmišljanja o prirodi, životu i međusobnoj povezanosti svih živih bića

Piše:

Dr. sc. Gordana Hegić mag. ing. agr.

**Predsjednica Hrvatskog apiterapijskog društva
Hrvatska**

Knjiga „Medonosna pčela Evanđelje prirode” Tomislava Terzina, doktora zoologije i izvanrednog profesora biologije na sveučilištu Alberta u Kanadi pruža dubok uvid u fascinantni svet pčela i njihovog značaja u prirodi. Autor na zanimljiv način povezuje biologiju pčela sa širim ekološkim konceptima, ističući njihov ulogu u oprašivanju i održavanju ekosustava.

Osim znanstvenih činjenica, knjiga sadrži i filozofska razmišljanja o prirodi, životu i međusobnoj povezanosti svih živih bića.

Pored informacija o biologiji i ponašanju pčela, autor također naglašava potrebu za očuvanjem njihovih staništa, što je posebno važno u svjetlu globalnih ekoloških problema. Knjiga je edukativna, ali i inspirativna, pozivajući čitatelje da preispitaju svoj odnos prema prirodi ali ukoliko dublje zavirimo u filozofska razmišljanja knjiga će nas inspirirati da kroz informacije o životu u funkcioniranju pčelinje zajednice razmislimo i o našim međuljudskim odnosima odnosno o našem funkcioniranju unutar ljudske zajednice.

Knjiga „Medonosna pčela Evanđelje prirode” je sjajan spoj znanosti, umjetnosti i filozofije, a može biti zanimljiva i korisna i za stručnjake i za širu publiku koja želi saznati više o ovim dragocjenim insektima.

Duhovnost opisana u ovoj knjizi može se primijeniti na različite načine u ljudskoj zajednici i svakodnevnom životu. Evo nekoliko ključnih aspekata:

Međusobna povezanost: Kao što pčele djeluju u harmoniji sa svojim okruženjem, tako i ljudi mogu raditi zajedno kako bi stvorili zajednicu u kojoj se brinemo jedni za druge. Razvijanje svijesti o međusobnoj povezanosti može podstaći suradnju i solidarnost.

Očuvanje prirode: Pčele igraju ključnu ulogu u ekosustavu, pa njihovo očuvanje može postati inspiracija za ljude da se aktivnije angažiraju u zaštiti prirode i održivom razvoju. Ovo može uključivati lokalne inicijative za sadnju drveća, stvaranje vrtova ili organiziranje akcija čišćenja.

Mindfulness i prisutnost: Promatranje pčela i njihovog ponašanja može podstaknuti praksu mindfulnessa. Učenje kako biti prisutan u trenutku i cijeniti male stvari u životu može poboljšati mentalno zdravlje i emocionalnu otpornost.

Učenje kroz prirodu: Duhovne lekcije koje dolaze iz prirode, poput funkcioniranja pčelinje zajednice i zajedništva, mogu se primijeniti u obrazovanju. Učenje o prirodi i njenim procesima može razviti ljubav prema ekologiji i odgovornost prema svijetu oko nas.

Razvoj zajednice: Inspirirani pčelinjim društvenim strukturama, ljudi mogu raditi na jačanju svojih zajednica kroz volonterizam, organiziranje zajedničkih aktivnosti i stvaranje podržavajućih mreža.

Empatija i briga: Razumjevanje prirodnih zakona i ciklusa može podstaći empatiju prema drugim ljudima i živim bićima. Briga o drugima i stvaranje empatičnije okoline može unaprediti kvalitetu života u zajednici.

Primjena ovih principa u svakodnevnom životu može dovesti do jačanja zajednice, očuvanja prirode i osobnog rasta, čineći svijet boljim mjestom za sve nas. Ovo je knjiga koju svakako vrijedi pročitati; također to je knjiga koju bih rado poklonila onima koje volim. Knjiga može poslužiti kao inspiracija za dublje razumijevanje i unapređenje međuljudskih odnosa, kako u širem društvenom kontekstu, tako i unutar obitelji. Učenje iz primjera života i funkcioniranja pčelinje zajednice može pružiti vrijedne lekcije koje će doprinijeti jačanju veza i razvoju zdravijih međuljudskih odnosa.

Ova knjiga svakako je poklon za one koje volimo! Evo nekoliko razloga zašto:

Obogaćivanje znanja - knjiga nudi duboke uvide o prirodi i pčelama, što može obogatiti znanje i razumijevanje onih koji je čitaju.

Inspiracija za duhovnost Duhovne poruke u knjizi mogu poslužiti kao izvor inspiracije i motivacije za osobni rast i povezivanje s prirodom.

Pozitivne vrijednosti - Tematiziranje zajedništva, suradnje i poštovanja može biti podsticaj za razvijanje navedenih vrijednosti u životima onih koje volimo.

Knjiga može biti zanimljiva i edukativna za širok krug čitatelja, bez obzira na godine ili obrazovanje.

Poklanjanjem ove knjige možete pokazati da vam je stalo i da želite da osoba kojoj je knjiga darovana uživa u nečemu što će joj donijeti radost i znanje.

Medena priča iz dječjeg vrtića „Čarobna šuma” u Špišić Bukovici

Upoznavanje djece sa svijetom pčela i pčelarstva uz posjet pčelara u pčelarskom odijelu, upoznavanje s radom pčelara i dijelovima odijela, razgledavanje opreme za vrcanje meda i kušanje pčelinjih proizvoda potiče razvoj svih vrsta percepcije: taktilne, vizualne, slušne, percepcije mirisa i okusa

Pišu:

Marija Rastija i Tea Kranjčec, odgojiteljce, i Ana Šantić, ravnateljica
[DV Špišić Bukovica, Hrvatska](#)

Na početku pedagoške godine 2023./2024., naš dječji vrtić ostvario je suradnju sa Tehnološko inovacijskim centrom iz Virovitice i Hrvatskim apiterapijskim društvom koje promovira apipedagogiju, zalaže se za svakodnevnu konzumaciju meda u prehrani djece, a isto tako potiče upoznavanje djece sa lokalnim proizvođačima meda, odnosno svih pčelinjih proizvoda.

Organizirana edukacija o dobrobiti pčelinjih proizvoda za djelatnike vrtića i roditelje

HAD djeluje i na međunarodnoj razini te je sa Institutom Eneja iz Slovenije organizirao edukaciju za djelatnike našeg vrtića, kao i roditelje. Teme edukacija su bile dobrobiti pčelinjih proizvoda i sigurnost pri posjetu pčelinjaku. U veljači ove godine naš vrtić bio je predstavljen na Međunarodnoj konferenciji „Apiterapija za djecu” kao vrtić dobre prakse u kojem se

svakodnevno konzumira med provjerene kvalitete lokalnih proizvođača, a u ožujku smo naš projekt predstavili na IV. Nacionalnoj konferenciji pčelarstva, apiterapije i apiturizma s međunarodnim sudjelovanjem.

Kao ustanova smještena u malom selu, od samog otvaranja vrtića koristimo med lokalnog proizvođača gospodina Tomislava Leleka te svakodnevno med konzumiramo u čaju. Na poticaj gospođe Gordane Hegić uveli smo više medenih obroka na naš jelovnik - na kruhu za doručak, sa pahuljicama, a u svakoj sobi dnevnog boravka se nalazi staklenka meda sa dozatorom te djeca sama mogu tijekom dana uzeti žličicu meda. Prije nego smo počeli s intenzivnijom konzumacijom, sve roditelje smo upoznali s ciljem našeg projekta te pitali za moguće alergije na med i ostale proizvode. Uspostavilo se da nitko nije alergičan i da neki kod kuće vole jesti med, dok ga drugi odbijaju. Do kraja pedagoške godine mogli bi zaključiti da med jedu gotovo sva djeca što pripisujemo kontinuitetu, kao i pozitivnom utjecaju vršnjaka i odgojiteljica.

Izrada „Kutića za pčele“

Cilj našeg projekta bio je upoznavanje djece s pčelama, njihovim životom, ulogom u ekosustavu te važnosti pčela za opstanak biljnog svijeta. Projekt je započeo izradom „Kutića za pčele“. Djeca su zajedno s odgojiteljicama izradila kutić koji prikazuje različite vrste pčela, dijelove njihovog tijela i njihov životni ciklus. U kutiću su djeci bile stalno dostupne slike i informacije kako bi ih mogli proučavati i poticati matematičke, jezične, spoznajne i životno - praktične vještine.

Svi znamo da je rano i predškolsko razdoblje period intenzivnog učenja, razvoja ličnosti i osobnosti, razvoja vještina i socijalizacije. Iskustva u ranom djetinjstvu važan su prediktor dugoročnih postignuća.

Učenje igrom omogućava djeci iskustvo rješavanja problemskih situacija, postavljanje i razradu pretpostavki, konstrukciju i provjeru mogućih ishoda.

Planiranju aktivnosti pristupamo holistički te organiziramo aktivnosti zadovoljavajući sva razvojna područja djece

Da bi u tome bili što uspješniji, naša zadaća je osigurati djeci bogatu okolinu i složene situacije koje će potaknuti dječje učenje i igru.

Posjet lokalnog pčelara vrtiću

Početak projekta bio je posjet gospodina Leleka, vlasnika obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva koji je na djeci razumljiv način objasnio kako pčele proizvode med i što on radi kao pčelar. Donio nam je pčele u malom kavezu, košnicu koju ćemo oslikati, košnicu od slame, pčelinje proizvode – med, propolis, pelud, svijeće napravljene od voska, dimilicu, rukavice i pčelarsko odijelo. Također je djeci objasnio kako se trebamo ponašati i reagirati kada smo blizu pčela.

Nekoliko tjedana kasnije, od jedne majke smo dobili pozitivnu povratnu informaciju kako ju je njen sin umirio kada su bili vani na dvorištu i pčela je letjela oko njih, a ona se uplašila - „Mama, samo trebaš ostati mirna i sve će biti u redu!”

Prateći i promatrajući djecu, a u skladu s njihovim potrebama i interesima „upustili” smo se u „Svijet pčela”. Osim susreta s pčelarom, razlog zašto smo počeli s ovim projektom bila je znatiželja djece o pčelama i njihovom važnom doprinosu prirodi. Djeca su često postavljala pitanja o pčelama dok su promatrala cvijeće u vrtićkom vrtu. Tako je grupa „Sovice”, koja broji 22 djece, odlučila istražiti ovu temu.

Djeca su upoznata s time tko su pčele, gdje žive, što jedu i zašto su važne. Djeca su naučila kako pčele prikupljaju nektar i pelud, kako proizvode med te kakvu ulogu imaju u oprašivanju biljaka. Djeca su također naučila o hijerarhiji unutar košnice, uključujući ulogu matice, radilica i trutova.

Razgovorom smo djeci ukazali kako pčele surađuju i kako možemo naučiti od njih o važnosti zajedničkog rada

Promatrajući i prepričavajući slikopriče, čitajući tematske priče i slikovnice, djeca su se upoznala sa svijetom pčela. Razgovorom o pročitanoj, komentiranjem, istraživanjem dječjeg znanja o temi, nastojalo se produbiti postojeće znanje. Kroz likove pčela iz slikovnica djeca su se prisjetila nekih situacija iz vlastitog života i to podijelila s prijateljima i odgojiteljicama. Na taj način se potiče razgovor, uživljavanje u priču i prepričavanje događaja.

U centru za likovno izražavanje djeca su razvijala finu motoriku ruku, kreativnost i vizualnu percepciju. Ondje su modelirali plastelinom oblike pčela, košnica i cvjetova, crtali flomasterom kako pčele lete i sakupljaju nektar. Slušali smo klasičnu glazbu te su djeca temperama slikala kako se osjećaju dok zamišljaju pčelinji svijet, ovisno o ugođaju glazbe.

Sudjelovali smo na likovnom natječaju GIGABEETNO, gdje su djeca trebala nacrtati pravila lijepog ponašanja. Ovaj natječaj bio je izvrsna prilika za djecu da kreativno izraze svoje razumijevanje i važnost lijepog ponašanja. Kroz ovaj proces, djeca su imala priliku razmišljati o tome što znači biti dobar prijatelj i kako svojim ponaša-

njem mogu pozitivno utjecati na zajednicu. Ove ilustracije nisu samo bile prilika za razvijanje likovnih vještina, već su također potaknule razgovore o etici i međusobnom poštovanju. Radovi su bili izloženi u vrtiću, gdje su ih mogli vidjeti roditelji i ostala djeca, čime smo dodatno promovirali važnost lijepog ponašanja u svakodnevnom životu. Djeca su bila ponosna na svoje radove, a kroz ovaj natječaj su naučila da lijepo ponašanje nije samo stvar pravila, već i način na koji možemo svi zajedno stvoriti ugodnu i pozitivnu atmosferu. Sudjelovanje u natječaju GIGABEETNO bilo je vrlo inspirativno i poticajno za cijelu grupu.

Razgovorom smo djeci ukazali kako pčele surađuju i kako možemo naučiti od njih o važnosti zajedničkog rada.

Posjetili smo „Kuću čaja – oazu mira”, posjetiteljski centar koji se nalazi u blizini vrtića gdje smo čuli priču o nastanku čaja, kao i važnosti pčela za oprašivanje biljaka od kojih se radi čaj. U kušaonicama smo kušali razne čajeve s medom.

Na razini vrtića obilježili smo Svjetski dan pčela raznim prigodnim aktivnostima.

Posjet pčelinjaku

Krajem lipnja upustili smo se u slatku avanturu i posjetili OPG obitelji Lelek. Gospodin Tomislav, koji nas je posjetio početkom pedagoške godine, djeci je objasnio kako med završi u staklenkama koje svakodnevno konzumiramo. Djeca su imala prilike vidjeti kako izgleda vrcalica za med te su istu imali prilike isprobati, no najveće zadovoljstvo bilo je kušanje meda. Djeca su bila oduševljena i bogatija za novo znanje i iskustva.

Projekt je cijelo vrijeme pratio interese i razvojne sposobnosti djece te su se aktivnosti prilagođavale tome. Kroz projekt „Svijet pčela” djeca su naučila cijeniti i poštovati pčele, razvila su svijest o važnosti očuvanja prirode i stekla nova znanja na zabavan i interaktivan način. Projekt je uspješno proveden.

U ovoj pedagoškoj godini nastavljamo sa svakodnevnom konzumacijom meda i veselimo se skorom otvaranju novog dijela vrtića u kojem ćemo napokon moći koristiti pećnicu te ispeći zdrave kekse s medom!

”Mi težimo altruizmu, radnoj etici, fleksibilnosti, timskom radu i komunikaciji, što su vrhunci života u pčelinjoj zajednici, no često nam ne uspijeva doseći to što pčele rade s lakoćom”.

Mark Winston, kanadski biolog

Pročitajte više na linku

<https://www.vpz.hr/2024/04/25/djecji-vrtic-carobna-suma-spisic-bukovica-predstavljen-vrtic-dobre-prakse-projekt-svijet-pcela-djecu-najranije-dobi-uci-vaznosti-pcela-pcelinjih-proizvoda/>

APIPEDAGOGIJA - inovacija u obrazovanju za održivi razvoj

Apipedagogijom razvijamo visokoosjetljiva bića koja će se u budućnosti znati nositi s prirodom, suživjeti s njom i svoje znanje prenositi na sljedeće generacije

Piše: Nina Ilić

Zavod za razvoj empatije i kreativnosti Eneja Slovenija

Apipedagogija predstavlja inovativni pristup obrazovanju koji integrira apiterapiju i druge segmente kroz obrazovanje za održivi razvoj. Odlikuje se posebnim pristupom, koji kao svojo bit sadrži razvoj empatije i kreativnosti. S razvojem medene masaže za djecu i uvođenjem iste i aerosolne apiterapije pčelinjim proizvodima u odgojno-obrazovne ustanove, Zavod Eneja i Grad Ljubljana ponosni su pioniri ne samo u Sloveniji, već i u svjetskim razmerima.

Primjena apipedagogije u odgojno-obrazovnom sustavu uključuje skup

apiterapijskih aktivnosti koje provodi ovlaštteni i odgovarajuće educirani apiterapeut. Jedinstvenim pedagoško-apiterapeutskim pristupom Apipedagogija stvara povoljno emocionalno stanje kod djece, koje omogućuje njihovom mozgu da aktivira područje mozga u kojem se odvija razvoj kritičkog mišljenja i viših misaonih procesa.

Poseban naglasak stavlja se na praktična iskustva djece

Poseban naglasak stavlja se na praktična iskustva djece koja potiču njihovu angažiranost i odgovornost prema okolini.

Apipedagogijom razvijamo visokoosjetljiva bića koja će se u budućnosti znati nositi s prirodom, suživjeti s njom i svoje znanje prenositi na sljedeće generacije. Zavod Eneja i od njega ovlaštteni stručnjaci odgovorni su za obrazovanje po apipedagoškim programima. Riječ je o aktivnostima koje su vitalne važnosti za grad, jer samo edukacijom najmlađih gradska nastojanja na području očuvanja okoliša postat će trajni dio svakodnevice odraslih građana.

Život sa pčelama: Dječji vrtić Duga

Tijekom provedbe aktivnosti osmišljen je i slogan „Med jedem svaki dan, bit' ću manje bolestan!”

Piše: Valentina Glavica, odgojitelj savjetnik
[Dječji vrtić Duga, Zagreb](#)
Hrvatska

Kada boravimo u prirodi, na livadi, vrtu, voćnjaku vrlo često se susrećemo sa pčelama. Odrasli i djeca često iskazuju nelagodu i strah od tih vrijednih kukaca nesvjesni njihovih dobrobiti u ekosustavu. Pčele su najbrojniji oprašivači cvjetova na zemlji, a trećina ljudske hrane ovisi o njihovom opra-

šivanju. Na žalost u prirodi ih je sve manje. Osobito u gradovima. Svjesna ovih činjenica i promatrajući reakcije djece pri slučajnim susretima s pčelama za vrijeme igre u dvorištu osmišlila sam projekt pod nazivom „Budi kao

pčela” i predala ga na eTwinning platformu kako bi se povezala sa učiteljima iz drugih Evropskih vrtića i škola. Projekt je odobren u rujnu 2022. godine. Započela sam sa radom na projektu i dijeljenjem iskustava sa drugim učiteljima.

Ciljevi projekta „Budi kao pčela”

- Ovim projektom sam željela kod djece:
- Poticati razvoj interesa za prirodu, istraživanje njenog bilnog i životinjskog svijeta.
- Poticati potrebu za upoznavanjem života pčela, njihov životni ciklus, cvijeće koje ih privlači.
- Podići svijest (a preko njih i šire društvene zajednice) o važnosti zaštite pčela.
- Osvjestiti činjenicu da je posljedica smanjenja populacije pčela smanjeno oprašivanje biljaka kao i ugrožavanje proizvodnje hrane važne za život ljudi i životinja.

Jesam li uspjela u tome?

Kada promotrimo sve činjenice mislim da jesam te mi je želja da dio tih aktivnosti i dječjih uspjeha podijelim sa vama.

Na samom početku projekta pokušala sam stupiti u kontakt sa pčelarima iz Zagreba i njegove okolice kako bih organizirala posjet tijekom kojeg bi se djeca na aktivan način upoznala sa životom pčela. Odaziv pčelara je bio vrlo slab i nisam bila u mogućnosti organizirati suradnju. Upornost se isplatila i stupila sam u kontakt sa dr. sc. Gordana Hegić mag. ing. agr., predsjednicom Hrvatskog apiterapijskog društva i tako je krenula naša avantura...

Pomoć Hrvatskog apiterapijskog društva

Uz njenu pomoć djeca su istraživala, učila o pčelama i njihovoj važnosti, otkrila na koji način se trebamo odjećom zaštititi od pčela kada radimo u njihovoj blizini, izrađivala cvjetne bombice sa sjemenjem cvijeća koje pčele vole.

Djeca su pokazivala sve veću zainteresiranost za život pčela, započela su iznositi svoja iskustva o korištenju mednih proizvoda kod kuće osobito kod baka i djedova. Uočila sam da je mali broj djece imao naviku konzumiranja meda tako da sam imala novi cilj – uvesti med kao zdravu namirnicu koju bi djeca konzumirala svaki dan.

Pčelari donijeli apisarij u vrtić

Povezala sam se sa Tehnološko inovacijskim centrom iz Virovitice i pčelarima obitelji Grahovac koji su nam stigli u goste. Tijekom tog posjeta djeca su pomoću apisarija proučavala život pčela u košnici, uočila razliku između matice, truta i pčela radilica; isprobavala okuse meda od različitih biljaka kao što su bagrem, lipa, kesten, livadno cvijeće i odabrala/glasala koji je med njima najbolji. Većinski je izglasan med od lipe dok je od strane stručnjaka preporučen bagremov med za konzumiranje kod djece.

U suradnji sa Hrvatskim apiterapijskim društvom organizirana je radionica za roditelje tijekom koje su upoznati sa apiterapijom i važnošću konzumiranja zdravstveno ispravnog meda.

Kako djeci omogućiti svakodnevno konzumiranje zdravstvenog ispravnog meda?

Svi smo znali što želimo – omogućiti djeci da svakodnevno konzumiraju zdravstveno ispravan med. Ali nametnulo se pitanje – „Kako?”

Vrtići nabavljaju namirnice od dobavljača odabranih javnom nabavom. Med sa certifikatom o zdravstvenoj ispravnosti od domaćih proizvođača nije na listi... mnogo razgovora, dogovora i upornosti od strane odgajatelja urodilo je plodom. Zahvaljujući otvorenosti za inovacije i uočavanje koje su dobiti za djecu ravnateljice DV Duga, Natase Slamić, omogućena nam je nabava zdravstveno ispravnog meda za našu skupinu uz financijsku pomoć roditelja djece iz skupine „Leptir”.

Na radost većeg broja djece med je stigao u našu skupinu. Sada je bilo potrebno motivirati djecu koja nemaju naviku konzumiranja meda da ga probaju. Djeci je med bio na vidljivom i njima pristupačnom mjestu u staklenci sa dozatorom. Tako smo zadovoljili osnovne higijenske uvjete i omogućili djeci da ga mogu sama uzimati. U početku je samo nekolicina djece željela konzumirati med, dok su drugi odbijali govoreći: „Ja to ne jedem.”; „Neću jesti, med je ljepljiv.”. Proces je bio polagan ali uspješan. Sada, nakon dvije godine rada sa djecom i svakodnevnog poticanja usvajanja zdravih navika u prehrani sva djeca (njih 25) svakodnevno, sa velikom radošću konzumiraju med nakon ručka.

Djeca su naučila da je suživot sa pčelicama moguć i svima važan

Pored usvojenih zdravstveno ispravnih prehrambenih navika djeca danas pokazuju velik interes za prirodu koja ih okružuje, brižno se ophode prema kukcima i biljkama u našem vrtu. Vrtu? Da. Tijekom prošle pedagoške godine kada smo radili na projektu „Sunce za doručak” (u kojem su pčele također imale svoje mjesto) izradili smo nekoliko povišenih gredica na kojima smo sadili jagode, rajčicu, salatu, grašak, luk, rotkvicu). Kroz sva godišnja doba djeca su pratila promjene u vrtu kako na biljkama tako i u prisutnosti pojedinih kukaca. Iskustveno su uočili važnost pčela u oprašivanju posadenog povrća. Usvojili su navike pravilnog ponašanja pri susretu sa pčelama, što znači pričati tiho i bez naglih pokreta rukama. Posijali smo i bilje koje vole pčele i leptiri i tako izradili vrt sa raznobojnim cvijećem i aromatičnim biljkama čiji miris privlači pčele. Da bi nam solitarne pčele preživjele zimu obnovili smo i naš već ranije izgrađen hotel za kukce. Djeca su naučila da je suživot sa pčelicama moguć i svima važan, naučila su koliko je važno svojom brigom utjecati na očuvanje biljnog i životinjskog svijeta.

Anketa

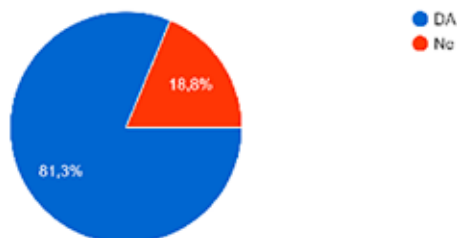
Za bolje planiranje aktivnosti roditelji su dobili anketu a ovo su odgovori na neka pitanja.

ŠTO JE PO VAŠEM MIŠLJENJU DIJETE DOBILO/NAUČILO TIJEKOM OVOG PROJEKTA?

- Naučila je puno o biljkama i životinjama i nema apsolutno nikakav strah od kukaca
- Činjenice o pčelama i važnost ispunjavanja zadataka
- Probao je med :)
- Stekla je više znanja zašto su nam životinje kojih se ponekad bojimo bitne. Te prošireno znanje o cjelokupnom funkcioniranju eko sustava.
- Naučila je da se ne trebamo bojati kukaca i da je najvažnije ostati miran i staložen. Prošle godine se jako bojala muha i komaraca, nakon ovog projekta vidim kako više ne reagira naglo kad ih uoči u svojoj blizini. Također je naučila koliko je puno vremena potrebno za napraviti med, a vidim kako je time naučila biti i strpljivija u nekim situacijama. A najviše sam primijetila kako vrlo dobro barata tekstovima u pjesmicama koje su naučili.
- Važnost pčela.
- Interes za kukce općenito, ne boji ih se više već obrati pažnju i postavlja pitanja
- Znanje o životinjama/prirodi, povezanost toga dvoje.

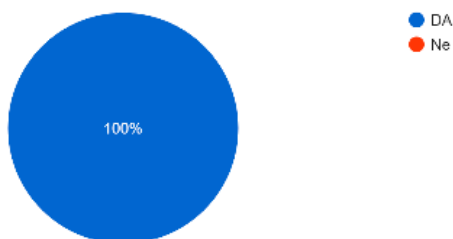
DA LI VAM JE DIJETE KOD KUĆE PRIČALO O DOGAĐAJIMA VEZANIM UZ PROJEKT?

16 odgovora

BISTE LI ŽELJELI DA VAŠE DIJETE I DRUGE GODINE SUDJELUJE U NEKOM OD PROJEKATA?

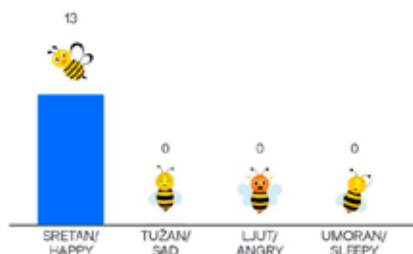
16 odgovora

- Naučila je zašto su pčele važne, da je med zdrav te je počela jesti med više nego prije.
- Naučio je prepoznati pčelicu, što pčelica radi i kako se koristi med kada je dijete bolesno.
- Crtalo pčelu, učio o pčelama i medu.
- Vjerujem da je spoznalo ili barem u najmanju ruku čulo koja je važnost pčela. Nakon bezbroj kućnih pokušaja da proba med sam za sebe, to je uspio sad u sklopu projekta.
- Kako nastaje med, zašto nam trebaju pčele, da se pčela ne treba bojati i kako se ponašati u njihovoj blizini
- Zanimati se više za prirodu
- Naučilo je o: važnosti pčela, da se pčela ne treba bojati. Počela je jesti med. Pokazuje veći interes za biljke i životinje.

Anketa je osmišljena i za djecu:

KAKO STE SE OSJEĆALI U PROJEKTU "BUDI KAO PČELA"

Djeca i dalje pokazuju velik interes za biljni i životinjski svijet te smo nastavili naš rad sada na projektu „Što mi stablo priča” tijekom kojeg ćemo također imati dio aktivnosti posvećen pčelama.

Kako i u kojim situacijama sada koristimo med u skupini?

- Svakodnevno nakon ručka
- Povremeno za doručak ili užinu
- Tijekom čajanke

Med koristimo i u pripremi čaja kada organiziramo čajanku uz koju čitamo priče Julie Donaldson. Naime u našoj skupini se od ove pedagoške godine provodi projekt pod nazivom „Čajanka sa tetom Juliom” kojim se promovira čitanje, pripovijedanje i kultura ispijanja čaja a mi smo ga obo-
gatili i usvajanjem zdravih navika konzumiranja meda.

Moja misija nije završena. Ove godine ne surađujem samo sa učiteljima iz drugih zemalja već imam suradnike u vlastitom vrtiću, što me osobito raduje i motivira za daljnji rad. Projekt o pčelama je predstavljen roditeljima u dvije skupine gdje će se započeti sa uvođenjem konzumiranja meda koji je prirodan izvor šećera, organskih voćnih kiselina i minerala a u prehrani male djece djeluje na rast i pravilan razvoj. Jedna od tih skupina je i skupina u kojoj borave djeca sa smetnjama u razvoju gdje je osobito važno poticati usvajanje pravilnih prehranbenih navika.

Tijekom provedbe aktivnosti osmišljen je i slogan „Med jedem svaki dan, bit’ ću manje bolestan!”

PREDSTAVLJANJE PROJEKTA: Grad slatkog djetinjstva

Predlažemo dobre prakse zelene javne nabave gdje bi gradovi u Hrvatskoj uključeni u ovaj projekt nabavom laboratorijski testiranog zdravstveno ispravnog i kvalitetnog meda podržali brigu o zdravlju svojih najmlađih sugrađana - svakodnevnom konzumacijom jedne žlice meda domaće proizvodnje u dječjim vrtićima

Piše:

**dr. sc. Gordana Hegić, mag. ing. agr.
predsjednica Hrvatskog apiterapijskog društva
Hrvatska**

Hrvatsko apiterapijsko društvo neprofitno je udruženje koje na nacionalnoj razini promovira suvremeno pčelarstvo, apiterapiju, apiturizam apikulturu, apipedagogiju - zapravo sve što povezuje pčele ljude i zdrav način života.

Razvojem apiterapije posebno nakon perioda pandemije COVID-19 i sudjelovanjem na čitavom nizu stručnih i znanstvenih događanja potvrđeno je ono što se zapravo već odavno poznato, da su pčelinji proizvodi prijatelji ljudskog zdravlja, da podižu kvalitetu života, a kod djece od najranije životne dobi djeluju na pravilan rast i razvoj organizma, poboljšavaju imunitet, zapravo najjednostavnije rečeno nezamjenjivi su za zdravo odrastanje (daju zdravlje i energiju).

Kako izbjeći da djeca u vrtićima ne jedu jeftine patvorine meda?

No, nisu svi pčelinji proizvodi jednako vrijedni za ljudski organizam i nemaju svi jednak pozitivan (i očekivan) učinak na zdravlje. Upravo iz

navedenih razloga ostala sam neugodno iznenađena kada sam iz različitih izvora (roditelji/odgajatelji/bake i djedovi) dobila potvrdu da većina djece u vrtićima diljem Hrvatske konzumira onaj najjeftiniji uvozni proizvod koji se na tržištu nalazi kao med, no njegova je cijena toliko niska da bismo se s pravom mogli zabrinuti i upitati radi li se doista o medu?! Je li to onaj zdravi kvalitetan proizvod koji bi trebao odigrati važnu ulogu u dječjem zdravom odrastanju ili je ipak riječ o nečem drugom obzirom na činjenicu da hrana postaje sve skuplja, a med u lancu javne nabave sve jeftiniji?

Europski pčelarski savez jasno putem medija apelira na potrošače da obrate pažnju prilikom odabira meda i drugih pčelinjih proizvoda te jasno navodi podatke koliko se patvorina meda nalazi na tržištu EU.

Je li bolje da naša djeca konzumiraju med makar je proizvod sumnjivog sastava i kvalitete ili je bolje da u tom slučaju ne konzumiraju ništa, bilo je pitanje s kojim sam se često susretala u razgovoru na ovu temu. Zabrinjavajuća je bila činjenica da se niti pčelari (lokalni proizvođači meda), a niti gradske vlasti u čijoj su nadležnosti gradski vrtići nisu pokušali sastati i dogovoriti ono što je najbolje i za djecu i za lokalne proizvođače.

Zelena javna nabava omogućuje ustanovama kupnju kvalitetnog meda

Prije nekoliko godina pokušala sam kontaktirati razne dionike ovoga lanca i uz odgovor „ne možemo mi tu ništa” i prebacivanje tema na neku drugu instancu najčešće odustajala nakon puno sati provedenih u telefonskim razgovorima, pisanju mailova i ponekom online sastanku.

U najboljem slučaju odgovor koji bi trebao jasno „argumentirati” zašto naša djeca u hrvatskim vrtićima ne konzumiraju laboratorijski analiziran, zdravstveno ispravan i kvalitetan med lokalnih pčelara proizvođača bio je da se ne može zbog javne nabave postupiti drugačije. Sada je i to moguće mijenjati zahvaljujući zelenoj javnoj nabavi.

Zelena javna nabava definirana je kao procedura gdje se prilikom postupka javne nabave uzimaju u obzir elementi koji ne štete okolišu i koji uvažavaju okolišne kriterije. Zelena javna nabava je alat za poboljšanje efikasnosti javne nabave dok se u isto vrijeme koristi snaga tržišta da bi se

unaprijedile koristi od zdravog okoliša na lokalnoj, nacionalnoj i svjetskoj razini (preuzeto sa <https://zelenanabava.hr/>).

Dobra praksa u zemljama regije je da se ustanove kupuju što više domaćih poljoprivrednih proizvoda

Realno gledajući, nema zapreke da djeca u hrvatskim vrtićima konzumiraju domaći med. Kakva je situacija u zemljama u okruženju?

Gotovo sve zemlje počevši od Slovenije podržavaju (uz ostale mjere za razvoj) domaću poljoprivrednu proizvodnju na način da u institucijama (vrtići, škole, bolnice) koriste što više domaćih poljoprivrednih proizvoda posebno onih u kojima je domaća proizvodnja samodostatna, a takav je slučaj u Hrvatskoj s proizvodnjom meda. U Srbiji od 2018. godine postoji program koji provodi Savez pčelarskih organizacija Srbije (SPOS) u kojem se obiteljima s djecom osigurava određena količina besplatnog domaćeg meda.

Medni dan samo za djecu iz prvih razreda osnovnih škola: zašto su stariji đaci i vrtićarci isključeni?

U Hrvatskoj postoji školski medni dan gdje samo jednom godišnje samo učenici prvih razreda osnovnih škola dobiju besplatnu malu staklenku meda. Vrtićka djeca u ovom programu ne sudjeluju iz javnosti (ne)poznatih razloga. Poznato je, naime, da se zdrave navike kao što je primjerice pranje zuba kod djece stvaraju od najranije životne dobi te se Hrvatsko apiterapijsko društvo i ja kao njegova predsjednica iz svih spomenutih razloga zalažemo da se u vrtiće diljem Hrvatske uvede konzumacija domaćeg meda.

Uspješne suradnje HAD-a s dječjim vrtićima „Čarobna šuma” i „Duga”

Prvi takav primjer suradnje HAD-a i vrtića je u Špišić Bukovici gdje je uz podršku lokalnih vlasti Dječji vrtić „Čarobna šuma” dobio žig Hrvatskog apiterapijskog društva nakon što je uveo u svakodnevnu prehranu djece med lokalnog pčelara.

O projektu ravnateljica vrtića Ana Šantić kaže: „Na poticaj Gordane He-gić, predsjednice Hrvatskog apiterapijskog društva, uveli smo više mednih obroka na naš jelovnik. Nudimo ga na kruhu za doručak, s pahuljicama, a cilj nam je napraviti zdrave kekse od meda. Djeci je med stalno dostupan

u sobi i svatko može uzeti žličicu meda kada poželi.”

Iz medija o projektu na linku <https://lokalni.vecernji.hr/zupanje/u-djecjem-vrticu-carobna-suma-med-jedu-kad-god-zele-28591>

Ova hvale vrijedna inicijativa održava se već čitavu godinu no tu aktivnosti ne prestaju. Naime projekt osim što ima za cilj konzumaciju meda još potiče i edukaciju odgajatelja o životu i radu pčela te o nastanku pčelinjih proizvoda nakon koje oni stečena znanja kroz igru i razne aktivnosti prenose djeci, a programi su personalizirani prema dobi djece, potrebi grupe, godišnjem dobu i slično.

U zagrebačkom vrtiću „Duga” jedna grupa djece konzumira domaći med; nakon predavanja za roditelje koje sam održala roditelji su sami u dogovoru s odgajateljicom financirali kupovinu meda koji je svakodnevno dostupan njihovoj djeci.

Prenosimo primjere dobre prakse iz hrvatskih vrtića na međunarodnim simpozijima i događanjima

Uz ostalo aktivna sam na raznim konferencijama (https://www.apimondia.org/uploads/7/6/4/3/76436993/book_of-abstracts_childrens_apitherapy_2001.pdf), simpozijima i događanjima bilo kao izlagač/predavač ili članica/predsjednica znanstvenog odbora (<https://apisretis.wixsite.com/website-3/organization-structure>). Cjeloviti Zbornik radova na hrvatskom jeziku dostupan na linku <https://api-had.hr/zbornik-radova-s-medunarodnog-simpozija-apiterapija-za-djecu/> gdje se nalazi i izlaganje odgajateljica iz DV Čarobna Šuma te se na taj način i izvan granica RH prenose malobrojni primjeri dobre prakse u Hrvatskoj. Uz podršku suradnika najnovije spoznaje o vrijednosti pčelinjih proizvoda prenosimo odgajateljima, roditeljima vrtićke djece te i samoj djeci kroz ilustriranu pjesmicu „Pčelice” koja u stihovima opisuje sve pčelinje proizvode i njihov utjecaj na zdravlje, te je do sada prevedena na 13 jezika što dodatno potvrđuje njezinu vrijednost.

Pokrećemo inicijativu da se u prehranu vrtićke djece uvede domaći i lokalno proizvedeni med

Upravo iz navedenih razloga Hrvatsko apiterapijsko društvo pokreće inicijativu da se u većinu vrtića u Hrvatskoj u prehranu djece uvede domaći

lokalno proizveden med laboratorijski potvrđene zdravstvene ispravnosti i kvalitete i da se uz to vrši edukacija odgajatelja, roditelja, djece, a naravno i pčelara koji bi ukoliko vrtić pokaže interes za posjet pčelarskom gospodarstvu i pčelinjaku trebali biti educirani po pitanju posebnih mjera sigurnosti prilikom posjeta djece. Edukacija se vrši s našim slovenskim kolegama koji u tome imaju dugogodišnje iskustvo. Uz pojedinačne pčelare članove HAD-a (njih ukupno tridesetak) jedina pčelarska udruga koja je obučila veći broj svojih članova za siguran prihvata djece prilikom posjeta urbanom pčelinjaku je pčelarska udruga Labin. Od ostalih pojedinaca tu su članovi HAD-a iz čitave hrvatske (popis će uskoro biti javno dostupan na našoj web stranici <https://api-had.hr/>).

Cilj ovog projekta nije samo upotreba meda lokalnih pčelara u prehrani djece nego i edukacija vezana uz funkcioniranje jedinke u zajednici, razvoj socijalnih vještina i empatije, razvoj zdravih navika, edukacija o svijetu biljaka i pčela, razvoj raznih životnih vještina ispričanih kroz aspekt znanosti i duhovnosti ovisno o dobi djeteta. Cilj je u edukaciju uključiti roditelje, odgajatelje, zdravstvene voditelje.

Hrvatsko apiterapijsko društvo stoga poziva sve vrtiće u RH koji su zainteresirani za naš program da nas kontaktiraju u vezi prezentacije i dogovora vezanog uz provedbu a također molimo i sve gradove u RH koji žele sudjelovati u projektu te biti označeni i prezentirani na konferenciji Apikultura 2025 godine kao primjeri dobre prakse da se jave na ghegic@gmail.com s ciljem dogovora buduće suradnje.

PROVIDENCE LAB, VINKOVCI

Proizvodnja prirodne kozmetike i mednih mješavina s liofiliziranim voćem

PROVIDENCE LAB je dobitnik zlatnih odličja na ovogodišnjem ocjenjivanju suvenira na bazi pčelinjih proizvoda i to: najbolji autohtoni suvenir za Med za bečara i Snaša med i Najbolje pakiranje za Božićno darivanje djece za proizvode: Medoberry, Medolada, Malinero i slatki paket proizvoda

Razgovarala:

**Dr. sc. Gordana Hegić, mag. ing. agromije
predsjednica Hrvatskog apiterapijskog društva
Hrvatska**

PROVIDENCE LAB

Razgovarali smo s Jelenom Antolović koja je sa suprugom Draženom vlasnica [PROVIDENCE LAB](#)-a, obrta koji se bavi proizvodnjom prirodne kozmetike i mednih mješavina s liofiliziranim voćem te OPG-a Pollinis koji se bavi isključivo pčelarstvom.

Čime se točno bavite?

Naš proizvodni pogon od milja nazvan „labos“, specijaliziran je za proizvodnju prirodne kozmetike i od nedavno mednih mješavina s liofiliziranim voćem. Koristimo pažljivo odabrane prirodne sastojke i med iz vlastitog pčelinjaka kako bismo stvorili proizvode koji nježno njeguju kožu i podržavaju zdravlje, te nude ukusne i zdrave prehrambene opcije.

Kako je sve počelo? Odakle ideja i uopće ljubav prema svemu tome?

Kada sam bila mlađa, nije mi bilo toliko važno što nanosim na svoju kožu, već samo kako izgledam. No s vremenom, kako sam odrastala, prioriteti su se promijenili. Posebice je ta promjena došla do izražaja tijekom najranjivijeg razdoblja u životu svake žene, onog u kojem će postati majka, kada sam se prvi put zapitala što točno nanosim na svoju kožu. Znajući da je koža naš najveći organ i da dio kozmetike može dospjeti u krvotok, intenzivnije sam proučavala sastojke i počela čitati deklaracije. Kako nisam bila u potpunosti zadovoljna tadašnjom ponudom, počela sam izrađivati proizvode za njegu tijela. Prvi takav proizvod bio je jednostavni maslac za njegu kože tijekom trudnoće na bazi djevičanskog kokosovog maslaca, pčelinjeg voska i prirodnog vitamina E.

Kroz brojne radionice, edukacije i tečajeve proširila sam svoje znanje, te se rodila ljubav prema ovom poslu i ideja o kreiranju multifunkcionalnih prirodnih proizvoda.

Stvaranje više komponentnih proizvoda koji mogu zamijeniti dva ili čak tri kozmetička proizvoda bilo je izazovno, ali nakon brojnih pokušaja i pogrešaka, sva tri proizvoda prošla su laboratorijska testiranja.

Moj suprug je započeo svoju pčelarsku avanturu još 2012. godine, inspiriran svojim stricem. Iako je njegov stalni posao pirotehničara zahtjevan i stresan, pčelarstvo mu je donijelo uživanje, mir i potrebni predah. Pčele su postale njegov bijeg u prirodu i izvor radosti, omogućujući mu da se poveže s prirodom i pronade unutarnji mir. Naše pčele ne samo da nam donose kvalitetan med i pčelinje proizvode, već nam svakodnevno pružaju lekcije o predanosti i strpljenju.

Što sve trenutno imate u ponudi? S kakvim sve okusima?

Prvi certificirani kozmetički proizvodi koji su ugledali svjetlo dana su prirodna tonirana hijaluronska krema u dvije nijanse Zorya light i Zorya medium, te Lagoon 2u1 čistač za skidanje make-upa s blagim piling efektom na bazi biorazgradivih jojobinih zrnaca.

ZORYA light/medium je dnevna tonirana krema koja predstavlja spoj njege i šminke u jednom. S naglaskom na prirodni izgled, ovaj proizvod omogućuje minimalističku make-up rutinu uz pregršt njegujućih komponenti koje hidratiziraju, hrane, regeneriraju, djeluju protuupalno i preventivno na sitne bore, ujednačujući ten bez dodanih umjetnih mirisa. Krema je napravljena od isključivo hladno tiještenih biljnih ulja i maslaca, certificiranih hidrolata, eteričnih ulja i drugih aktivnica.

LAGOON 2u1 Gel To Milk nastao je iz želje za proizvodom koji nježno, ali učinkovito skida šminku i nečistoće s lica i vrata, uz istovremeni blagi piling pogodan za svakodnevnu upotrebu, a bez isušivanja kože. Namijenjen je i odraslima i tinejdžerima.

Osim kozmetičkih proizvoda, u našoj ponudi imamo i medne mješavine s liofiliziranim voćem. Naš OPG Pollinis bavi se proizvodnjom visokokvalitetnog meda (potvrđeno kemijskim analizama odnosno Zlatnim žlicama Prehrambeno-tehnološkog fakulteta u Osijeku), te smo odlučili ne zaustaviti se na isključivo primarnoj proizvodnji meda. Željeli smo kreirati zdrave namaze na bazi meda i liofiliziranog voća, bez dodanog šećera.

Tako smo, osim kozmetičkih proizvoda, proširili ponudu s kolekcijom mednih proizvoda:

MEDOLADA sa lješnjacima i kakaom

MALINERO sa malinom

MEDOBERRY sa kupinom, malinom i jagodom

Što je liofilizacija?

Proces liofilizacije, odnosno sušenja smrzavanjem, omogućava očuvanje hranjivih tvari, okusa i boje voća, povrća, mesa ili drugih prehrambenih namirnica na prirodan način. Liofilizacija je proces koji se sastoji od dvije glavne faze: zamrzavanje npr. voća na vrlo niskim temperaturama te uklanjanje vode putem sublimacije. Sublimacija je postupak gdje voda prelazi iz čvrstog stanja (led) direktno u plinovito stanje (para), zaobilazeći tekuću fazu. Možda najpoznatiji primjer tako obrađenog voća nalazi se u poznatim crunchy žitaricama.

Na koji se način može upotrebljavati liofilizirano voće i koja mu je prednost?

Liofilizirano voće je izuzetno svestrano i može se koristiti na zaista puno načina. Njegova hrskava tekstura i intenzivan okus čine ga odličnim dodatkom svakom obroku. Tako obrađeno voće nalazi se u sastavu s našim medom, te smo dobili vrlo ukusne i zdrave medne namaze koje možete

dodati u čaj, jogurt, smoothije, shakeove, žitarice, kao preljev preko sladoleda, ili koristiti u raznim receptima poput kolača ili drugih slastica, a možete ih konzumirati jednostavno „na žličicu”. Mogućnosti je bezbroj!

Jedna od glavnih prednosti liofiliziranog voća je to što zadržava sve hranjive tvari koje se inače nalaze u svježem voću. Proces liofilizacije omogućava da vitamini, minerali i antioksidansi ostanu netaknuti, što čini liofilizirano voće izuzetno hranjivim izborom.

Osim toga, liofilizirano voće ima dug vijek trajanja i za razliku od kozmetike, bez potrebe za dodavanjem konzervansa. Zbog toga je idealno za dugotrajno skladištenje i lako je za ponijeti bilo gdje kao zdravi snack. Također, liofilizirano voće ne sadrži dodatne šećere niti umjetne arome, što ga čini odličnim izborom za one koji žele zdravu prehranu.

Možete li nam kratko objasniti kako izgleda proces nastanka jedne Vaše mješavine ili prirodne kozmetike?

Ako želim formulirati jedan kozmetički proizvod, prvo moram znati za koga je proizvod namijenjen i koja mu je svrha - što se želi postići i koji učinak mora imati. Nakon toga određujem vrste sirovina koje ću koristiti: biram biljna ulja i maslance, aktivne sastojke, emulgatore, hidrolate i sve one ostale komponente koje želim u tom proizvodu. Obavezno dodajem konzervanse jer želimo da kozmetika bude ne samo kvalitetna već i sigurna za potrošače.

Velika je zablude da prirodna kozmetika ne sadržava konzervanse. Naprotiv, mora ih sadržavati ako želimo zdravlje ispravan kozmetički proizvod. Srećom, postoje konzervansi koji su dozvoljeni za upotrebu u

prirodnoj kozmetici. Proizvodi koji se reklamiraju kao da ne sadrže konzervanse (ako govorimo o emulzijama, kremama, losionima, mlijeku za tijelo i drugim proizvodima koji sadržavaju hidrolate ili vodu) zapravo obmanjuju potrošače i vrlo su opasni. Takvi proizvodi nikada ne bi prošli zakonom obavezna laboratorijska ispitivanja koja traju i po nekoliko mjeseci. Bez konzervansa, u njima bi se za nekoliko dana počele razvijati bakterije, gljivice i plijesni, a takvu kremu ne želimo na svojoj koži.

Potom slijedi metoda isprobavanja; izrađujem nekoliko uzoraka prije nego se odlučim za konačan proizvod. Proučavam teksturu, gustoću, boju, miris, procjenjujem stabilnost te ispitujem uzorke sa svojim prijateljicama. Također se rado posavjetujem s kolegicama iz struke jer smatram da je razmjena iskustava i iskrena dvosmjerna komunikacija izrazito bitna. Trebamo pomoći i biti podrška jedni drugima.

Koji Vam je najdraži dio cijelog procesa, a koji najmanje drag?

Najviše volim istraživati nove sirovine i uklapati ih u nove proizvode. Također, volim raditi personaliziranu kozmetiku. Uživam u istraživačkom radu! Osim toga, volim rad koji se tiče određivanja vizualnog identiteta proizvoda kao i u samoj proizvodnji. Jednako me ispunjava pisati svoje blog tekstove na webu. Najmanje volim, bit ću potpuno iskrena – inventuru, bilo gotovih proizvoda bilo sirovina. Fotografiranje na kojima se moram pojaviti mi isto nisu pretjerano draga, ali evo, mora se, jer smatram kako nisam bitna ja, nego bih željela da je fokus više na Providence Lab-u i OPG-u Pollinis i našim proizvodima. Vođenje društvenih mreža zahtijeva jako puno vremena i truda, zbog čega sam u ovom području puno manje prisutna nego što bih željela i trebala pa mi ni taj dio nije među dražima.

Završili ste i nekoliko tečajeva?

Vezano uz nova iskustva koja sam željela proširiti i bolje razumijeti, upisala sam i završila program Fitoaromaterapije verificiran od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske u Zagrebu, kao i razne druge tečajeve na temu prirodne kozmetike, te budući da imamo i pčele, tečaj Apiterapije i Apiturizma u organizaciji Hrvatskog apiterapijskog društva. Apiterapija predstavlja metodu liječenja ili poboljšanja zdravlja

pčelinjim proizvodima odnosno pomoću propolisa, matične mliječi, meda, pčelinjeg otrova, peludi, voska.

A što je fitoaromaterapija?

Fitoaromaterapija je prirodna metoda koja kombinira znanje i primjenu fitoterapije i aromaterapije. Fitoterapija se bavi liječenjem, ublažavanjem i prevencijom bolesti korištenjem ljekovitih biljaka i njihovih dijelova poput cvjetova, listova, korijenja, kore..., a aromaterapija, kao dio fitoterapije, fokusira se na korištenje eteričnih ulja dobivenih iz biljaka za postizanje terapijskih korisnih učinaka.

Kao spoj ovih dviju disciplina, fitoaromaterapija je medicinska disciplina koja koristi prirodne ekstrakte iz biljaka za prevenciju, liječenje i očuvanje zdravlja. Fitoaromaterapeut je osoba educirana za izradu personaliziranih kozmetičkih proizvoda i ljekovitih pripravaka, kao što su kreme, melemi, balzami, uljne mješavine, gelovi, sirupi, čepići, vaginalete itd..., a prema specifičnim potrebama pojedinca i/ili prema liječničkoj dijagnozi.

Ova metoda omogućuje cjelovit pristup zdravlju, iznutra i izvana, oslanjajući se na prirodne resurse kako bi se što je moguće više podržala i unaprijedila dobrobit pojedinca.

Zbog čega su Vaši proizvodi zdravi?

Naši proizvodi temelje se na visokokvalitetnim, prirodnim sastojcima. Prirodna kozmetika koju proizvodimo koristi isključivo hladno tiještena biljna ulja i maslace, certificirane hidrolate, aktivne sastojke i eterična ulja. Svaki proizvod formuliramo s velikom pažnjom, pazeći da su svi sastojci sigurni i stabilni za potrošače i okoliš.

Naše medne mješavine s liofiliziranim voćem zdrave su jer koristimo naš kvalitetan med iz OPG-a Pollinis, dok liofilizirano voće u našim namazima zadržava sve nutritivne vrijednosti i prirodne okuse, te ih proizvodimo bez dodanog šećera, čime osiguravamo zdravu i prirodnu opciju za potrošače.

Sve radite sami ili imate pomagače?

Fitoaromaterapijski i kozmetički dio odrađujem sama, dok mednu priču polako razvijam zajedno sa svojim suprugom. Tu su i naši roditelji, kojima sam beskrajno zahvalna jer nam pomažu oko drugih životnih obaveza i uskaču kad god mogu.

Kakve su povratne informacije ljudi koji koriste vaše proizvode?

Povratne informacije od korisnika naših proizvoda su pozitivne. Kupci cijene kvalitetu naših prirodnih kozmetičkih proizvoda te ističu zaista lijep okus mednih mješavina s liofiliziranim voćem. Njihova zadovoljstva i preporuke pružaju nam poticaj da nastavimo ulagati trud u razvoj i inovacije.

Osim toga, zahvaljujući otvorenoj komunikaciji s našim kupcima, dobivamo vrijedne povratne informacije koje nam pomažu u daljnjem poboljšavanju proizvoda i prilagođavanju njihovim potrebama. To nam omogućuje da kontinuirano unapređujemo našu ponudu i osiguravamo visoku razinu zadovoljstva potrošača.

Zašto naziv Providence Lab i OPG Pollinis?

Naziv „Providence Lab” ima posebno značenje. „Providence” dolazi od latinske riječi „providentia”, što znači „predviđanje” ili „briga za budućnost”. To odražava našu osobnost i predanost stvaranju proizvoda koji ne samo da zadovoljavaju trenutne potrebe, već i brinu za buduće generacije. „Lab” označava naš laboratorij, mjesto gdje se rađa inovacija i gdje predanost kvaliteti i sigurnosti dolazi do izražaja kroz svaki korak proizvodnje.

U rimskoj mitologiji, Providentia je božica koja predstavlja mudrost i brigu za budućnost. Često se prikazuje kao simbol pažljivog planiranja i predviđanja. Ova riječ naglašava važnost promišljanja i odgovornog pristupa, što je i jedno od načela koje nastojimo slijediti u našoj proizvodnji i razvoju proizvoda.

Providence Lab stoga nosi u sebi ideju predviđanja potreba naših korisnika i stvaranja proizvoda koji ne samo da zadovoljavaju trenutne potrebe, već i brinu za buduće generacije.

OPG Pollinis svoj naziv dobio je od latinske riječi za pelud (cvjetni prah), što odražava našu stručnost i posvećenost pčelama te proizvodnji visokokvalitetnog meda i drugih pčelinjih proizvoda. Pelud, ili cvjetni prah, su sitne čestice koje proizvode muški dijelovi cvjetova, a sadrže muške spolne stanice biljaka potrebne za oplodnju i stvaranje sjemena. Pelud se prenosi putem vjetra, vode, insekata (posebno pčela) i drugih životinja, a ključan je za reprodukciju biljaka i održavanje biološke raznolikosti.

Nadamo se da ovi nazivi odražavaju našu osobnost, strast i predanost prema onome što radimo.

S obzirom da, uz obitelj, imate i svoj primarni posao, koliko je teško uskladiti sve obaveze?

Usklađivanje obiteljskih obaveza, naših primarnih poslova i vođenja vlastitog biznisa može biti poprilično izazovno, ponekad i frustrirajuće, no uz dobru organizaciju i podršku sve je moguće.

Najvažnije je postaviti prioritete i uspostaviti balans između poslovnih i privatnih obaveza. Ponekad je potrebna fleksibilnost i prilagodba, ponekad odricanje, no uz pomoć i međusobnu podršku, za sada se uspijevaju uskladiti sve obaveze. Naša međusobna podrška i razumijevanje ključni su za uspjeh. Također, otvorena komunikacija s kolegama i prijateljima pomaže nam da bolje organiziramo vrijeme i resurse. Svakako je tu upornost i ustrajnost, kao dio vlastite osobnosti, odnosno sklonost neodustajanja od zadanih ciljeva kada dođu loši dani. A doći će. Isto tako, i proći će. Pa opet ispočetka. To je jednostavno život.

Ponosni smo na sve što smo do sada postigli te smo motivirani da i dalje razvijamo naše proizvode i pružamo kvalitetne usluge našim korisnicima. Usprkos izazovima, zadovoljstvo naših kupaca i ljubav prema onome što radimo dodatni su poticaj da nastavimo dalje.

Imate li kakvih planova za dalje, širiti ponudu ili nešto slično?

Naši planovi za budućnost uključuju postupan nastavak razvoja i inovacije u području prirodne kozmetike i mednih mješavina. Namjeravamo proširiti asortiman naših proizvoda s novim formulama koje zadovoljavaju visoke standarde kvalitete i učinkovitosti. Planiramo istraživati nove sirovi-

ne i kombinirati ih kako bismo stvorili još inovativnije i multifunkcionalnije proizvode.

Uz sve to, planiramo se više posvetiti promoviranju naših proizvoda i širenju svijesti o važnosti upotrebe prirodne kozmetike i zdravih mednih mješavina te blagotvornog korištenja i drugih pčelinjih proizvoda. Želimo doprijeti do što većeg broja ljudi i pomoći im da prepoznaju prednosti korištenja prirodnih i zdravih proizvoda.

U konačnici, naš cilj je kontinuirano unapređivati našu ponudu i pružiti vrhunske zdrave proizvode koji zadovoljavaju potrebe i očekivanja naših korisnika. Pozivamo vas da posjetite našu web stranicu www.providencelab.hr i saznate više o nama i našim jedinstvenim proizvodima. Hvala vam što ste dio naše zajednice i veselimo se vašem dolasku.

OPG API RIZNICA – PČELARSTVO HANDALIĆ: Naše putovanje kroz svijet pčela

Tek danas zapravo shvatam da je pčelarstvo zapravo poziv koji se ne može „naučiti“, već je to proces kroz koji samo strpljivi, uporni i vrijedni ljudi, zajedno sa tim divnim stvorenjima pokušavaju da održe neki vid simbioze i uzajamnog egzistiranja

**Piše: Asmir Handalić, pčelar
Bosna i Hercegovina**

Kroz sjećanja mi se pojavljuju trenutci ranog djetinjstva kada smo mogli da posmatramo našeg djeda kako polagano „nešto“ radi oko par drvenih kutija. Nosio je nekakav smješan šešir sa mrežom preko njega i obično bi u ruci držao metalnu kutiju koja je otpuštala dim iznad tih drvenih sanduka.

To najranije sjećanje ipak je najupečatljivije zbog metalnog „sahana“ (tanjura) koji bi mi djeca dobili obično posle svake djedove ekspedicije oko tih starih, nakrivljenih drvenih sanduka, a nagrada se sastojala od komada saća sa medom čiji se okus nije mogao porediti sa bilo čim drugim, čak i dan danas.

Kako smo počeli

Posle više od 20 godina, sjećanja su se vratila kada sam gledao jednu stariju gospođu kako obavlja svoje poslove u pčelinjaku, u jednom vikend naselju u podnožju planine Konjuh. Posmatrajući njeno kretanje kroz pčeli-

njak, stekao sam dojam da ta gospođa zapravo kroz svaki svoj pokret uživa u tome šta radi, a ipak ništa ne radi površno i brzopleto nego pažljivo i kao da uopšte ne postoji ništa izvan tog njenog pčelinjaka. Vjerujem da je taj momenat u kojem sam posmatrajući tu gospođu i uživajući u opojnom mirisu bagremovog cvijeta koji se agresivno širio tokom majskog „omorog” dana presudno uticao da već naredne godine započnem sa pčelarenjem. Već sljedeće godine dobio sam svoj prvi roj od lokalnog pčelara i kupio još dva roja te sa lokalnim stolarom izradio svoje prve LR košnice i polako započeo svoj put u svijetu pčela.

Narednih 15-16 godina, prolazio sam kroz period učenja, uspona i padova, radosti, razočarenja i svega onoga što većina pčelara doživi kroz period uobičajen za svaki početak bavljenja nečim novim. Naravno, posle svake stepenice koju sam preskočio misleći da sam ja to lako savladao, bio sam vraćen nazad pa sam potom morao da polako koračam i učim. Tek danas zapravo shvatam da je pčelarstvo zapravo **poziv** koji se ne može „naučiti” već je to proces kroz koji samo strpljivi, uporni i vrijedni ljudi zajedno sa tim divnim stvorenjima pokušavaju da održe neki vid simbioze i uzajamnog egzistiranja.

Postepeno, s vremenom, moja supruga i dva sina su također su postali zaljubljenici druženja sa pčelama i sada smo kao kompletna porodica angažovani i svako na svoj način involvirani u ovu našu priču. Pored nas, tu

je i grupa naših prijatelja entuzijasta koji su uvijek tu na raspolaganju za svaku vrstu pomoći.

Gradnja naše Api Rznice u rodnom mjestu Tulovići

Slobodno mogu reći da sam presretan što se poslije nekih 20-ak godina početna želja i entuzijazam prelio i na moju porodicu i meni bližnje i drage ljude i sada zajedničkim snagama gradimo „našu” **Api Rznicu**.

2020. godine smo odlučili na svojoj parceli u rodnom mjestu **Tulovići (Banovići)** polako započeti projekat koji bi u konačnici ispunjavao sve uslove jednog modernog pčelinjaka koji bi mogao da ispuni sve ono što je potrebno za prezentiranje **Api Turizma** sa svim propratnim infrastrukturno-tehničkim, a također i stručno-edukativnim alatima bez kojih ovakav vid prezentacije pčele i pčelarstva ne bi bio moguć.

Kroz ovaj period možda i najzahtjevniji projekat je skoro priveden kraju, a to je kultivacija parcele, gdje smo nakon odgovarajuće pripreme zemljišta ovaj prostor od 2000 m² obogatili sa oko 100 sadnica raznovrsnog voća, što autohtonog, što novijeg sortimenta. Imamo i mini vinograd

sa oko 20 različitih vrsta vinove loze, stonog grožđa, započeta je sadnja i obogaćivanje pčelinjaka raznim vrstama aromatičnog i ljekovitog bilja koje može egzistirati na ovom području. Trenutno je u izgradnji Bee Hotel, konstrukcija predviđena za smještaj solitarnih pčela i to bi svakako bio naš doprinos opstanku i razvoju biodiverziteta na užem području. Formiran je prostor za uzgoj povrća u samom krugu pčelinjaka koji daje ogromne benefite kako nama tako i pčelama, te dobijamo siguran proizvod u sklopu samog pčelinjaka.

Za ovaj period uspjeli smo da izgradimo:

MEDNU KUĆICU (namjenjena za prezentaciju i kušanje meda i ostalih pčelinjih proizvoda)

POMOĆNI OBJEKAT (za skladištenje pčelarske opreme)

TRI PLATFORME na kojima je moguće da se smjesti 30-40 posjetilaca i na kojima je moguće raditi radionice koje su u planu kao neizostavan momenat u kreiranju turističke ponude ovog projekta.

Pored standardnog pčelinjaka započet je i poseban pčelinjak sa naseljenim košnicama karakteristične za pojedine zemlje okruženja, starije košnice koje su bile u upotrebi na našim područjima pa čak i vrste košnica karakteristične za druge kontinente.

Želja nam je da **Api Riznica** bude i mjesto gdje bi mogli ponuditi određene edukativne sadržaje, pa čak i praktična usavršavanja za sve one kojima bi jedan ovakav projekat odgovarao za tu svrhu. S tim u vezi formiran je i mini pčelinjak naseljen u posebnim koš-

nicama „**APISARIJIMA**” konstruisanim i prilagođenim upravo za potrebe edukacije i usavršavanja u određenim oblastima.

Sve ove stvari su apsolutno nemoguće za sprovesti ukoliko nemamo i potrebno znanje i stručnu osposobljenost koja nam je neophodna za realizaciju ovih naših projekata. Mi smo tu priliku vidjeli u **Dr. Sc. Gordani Hegić** sa kojom smo uspostavili kontakt i odmah nakon toga započeli sa tečajem **Apiterapije i Apiturizma**. Kroz saradnju sa **gđom. Hegić** koja je ujedno i predsjednik **Hrvatskog apiterapijskog društva** uvidjeli smo da smo zapravo kroz suradnju sa njom obuhvatili sve teme koje su nam potrebne za našu edukaciju u sferi u kojoj planiramo da se naš projekat **Api-Riznica** razvija. Također smo na njenu inicijativu započeli i sa praćenjem i prisustvovanju na internacionalnim konferencijama poput: **International conference „Apitherapy for Children 2024”** organizovan od strane **Zavoda za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja Slovenija i Apis Retis-a**. Prednosti ovakvih konferencija i tečaja su zaista nemjerljive obzirom da možemo čuti najnovija iskustva i empirijske dokaze koji su sprovedeni u istraživanjima

na svjetskom nivou a znajući da ipak obzirom na mjesto egzistiranja i nemamo baš mogućnosti neke vrste lokalnog pristupa ovakvim edukacijama.

Pored gore navedenih načina za naše usavršavanje, mi također pratimo sva dešavanja na lokalnom nivou na kojima možemo doći do bitnih saznanja koja nam u budućnosti mogu pomoći u realizaciji a potom i egzistiranju našeg projekta **Api Riznice**.

Uslijedio je proces usavršavanja koji je započeo prisustvom određenim konferencijama internacionalnog karaktera poput:

- Kongres o pčelarstvu i pčelinjim proizvodima Sarajevo,
- Međunarodni simpozijum o pčelarstvu, poljoprivredi, Api terapiji i nutricionizmu Beograd,
- Međunarodna konferencija Apiterapije za djecu Ljubljana.
- Učešće na IV nacionalnoj konferenciji pčelarstva, apiterapije i apiturizma Labin 2024

Bili smo prisutni na ovim i sličnim dešavanjima o čemu imam adekvatne certifikate o prisustvu.

Također smo pored lokalnih sajmova vršili posjetu velikim pčelarskim sajmovima u Beogradu, Osijeku, Novom Sadu, Celju...

Kroz proces bavljenja pčelarstvom, prateći potražnju od strane naših kupaca vremenom smo utvrdili da postoji i potreba da radimo određene pripravke na bazi meda i ostalih pčelinjih proizvoda.

Razvijanje asortimana i pripravaka na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda

Nakon povratnih informacija uspjeli smo da u svoj asortiman uvrstimo preko 30 različitih pripravaka na bazi meda i drugih pčelinjih proizvoda poput Apikompleksa H, liofilizirano voće u medu, bronho med i sično.

Uspjeli smo da projektujemo naše pakovanje koje smo razvijali pod dva naziva, u zavisnosti od vrste pakovanja i to:

1. Teglice sa okusom i ukusom
2. Moja rezerva ukusa i okusa

U decembru 2023. godine smo imali gotov proizvod koji je poz-

tivno prihvaćen od strane kupaca. U prvi mah ponuđen je lokalnim privrednicima kao „korporativni poklon”, odnosno poklon kutija koja predstavlja jedan lokalni brend koji na određeni način prezentira jednu malu porodičnu priču i održivi razvoj na jednom poljoprivrednom gazdinstvu. Osim privrednika naš proizvod sada kupuju i fizička lica kao poklon.

Specifičnost je u tome i da med i pčelinji proizvodi zapravo pričaju priču i o tome da podržavamo uticaj pčele i ostalih polinatora na našu životnu sredinu i na biološku raznolikost svuda oko nas. Već 12. februara 2024. godine dobili smo potvrdu da smo na dobrom putu i da smo već primjećeni kao neko ko je uspio da isprojektuje i predstavi svoj proizvod na kvalitetan i prepoznatljiv način. Naše poklon pakovanje meda bio je poklon za 500 učesnika i zvanica na Međunarodnoj konferenciji „Članovi parlamenta i vjerski lideri za mir i suživot” koja su održana u Sarajevu pod pokroviteljstvom Parlamentarne skupštine BIH. Nakon održane konferencije dobili smo pozitivne povratne informacije za naš poklon paket i ponovno utvrdili da smo na dobrom putu jer je naručeno dodatnih 150 komada proizvoda.

Kroz ovaj projekat smo potvrdili ispravnost svog opredjeljenja da radimo na razvoju svog porodičnog biznisa kao i potrebu za dodatnim ulaganjima da bi proizvod bio kompletan i kao takav mogao da odgovori zahtjevima društva u svakom pogledu. Daljnjim razvojem krajnjeg proizvoda prilagođavamo ga turističkoj ponudi, na način da ga pakujemo u ambalažu prihvatljivu namjeni. Teži i kompleksniji je poduhvat razvoja našeg stacionarnog pčelinjaka koji bi u krajnjoj fazi mogao da ponudi usluge jednog specifičnog oblika turizma, Apiturizma kao grane Agroturizma u jednom ruralnom ambijentu i sa visokom zastupljenošću implementiranih ekoloških standarda.

U tijeku je izrada edukativnog pčelinjaka

U toku je izrada edukativnog pčelinjaka koji će se sastojati od 7-8 košnica posebne namjene.

To su košnice koje na sebi imaju staklene i zamrežene dijelove tzv. Api-sariji, gdje je moguće na posebno bezbjedan način posmatrati život i rad pčelinje zajednice. Košnice će biti smještene ispod drvene nadstrešnice dimenzija 5x3m i pristup će biti obezbjeđen i za invalidne osobe.

Na Tehnološkom fakultetu Tuzla smo radili obuku za senzoričara meda te sada imamo certificiranog senzoričara i ocjenjivača meda. U toku su pregovori sa Tehnološkim fakultetom o posjetama našem pčelinjaku, pri kojima bi studenti za svoje potrebe stručnog i naučnog usavršavanja obilazili i dolazili u namjenske, tematske posjete, s tim u vezi smo i potpisali dvogodišnji ugovor sa Tehnološkim fakultetom Univerziteta u Tuzli o zajedničkoj saradnji na projektima od zajedničke i opšte društvene koristi.

Također smo tehnički i stručno osposobljeni za primanje studijskih posjeta, organizovanih i tematskih izleta. Realizovali smo projekat gdje smo odradili jedno uvodno predavanje u Drugoj osnovnoj školi Živinice povodom 20. maja Dana pčele. Tom prilikom smo upoznali učenike o bitnosti pčele i ostalih polinatora. Potom je u 10-om mjesecu organizovana tematska posjeta učenika 7. razreda pomenute škole našem pčelinjaku.

Tokom cjelodnevnog boravka, učenici su imali priliku da praktično pristupe nastanjenim košnicama, naravno maksimalno obezbjeđeni i pod stručnom pratnjom, obzirom da imamo kompletnu zaštitnu opremu da možemo u jednom momentu osigurati 20 posjetilaca sa opremom za pregled pčela. Također imamo i sertifikat o sigurnosti na pčelinjaku, kao dokaz da smo prošli kroz obuku o pružanju sigurnog pristupa trećim licima na pčelinjaku poštujući pritom i dobru pčelarsku praksu.

Naša strategija razvoja api turističke ponude našeg imanja

Našom strategijom razvoja planirana je i izgradnja Api Inhalacijske kućice dimenzija 6x4m koja bi na neki način bila jedan od nosilaca Api turističke ponude našeg imanja. Mi smo u postupku izgradnje jednog takvog objekta zatražili urbanističku i građevinsku saglasnost za ovakvu vrstu

objekta. Od nadležnog organa opštine Lukavac odobrena nam je urbanistička saglasnost, a potom smo izradili glavni projekat i dobili građevinsku dozvolu za izgradnju objekta. Ovaj objekat moći će da ponudi u turističkoj ponudi sve apiterapijske usluge koje se odnose kako na inhalaciju pčelinjim aerosolima iz košnice tako i usluga degustacije i kušanja pčelinjih proizvoda i pripravaka na bazi meda koji se proizvode na našem gazdinstvu.

Na sve ove aktivnosti koje bi bilo moguće provesti na našem imanju vremenom je moguće uvrstiti još neke autohtone ponude poput recimo konzumacije i degustacije lokalno proizvedenog kiselog i slatkog pekmeza. Ovo područje, a posebno neposredno naselje Tulovići poznato je kao

tradicionalni proizvođač kiselog i slatkog pekmeza od autohtonog voća i to na tradicionalan način kako se proizvodio pekmez prije 100 godina.

Ovakvom ponudom bi mogli realizovati otkup pekmeza od lokalnog stanovništva te bi time direktno uticali na razvoj seoskog poduzetništva i tendenciji nastavka jedne ovakve vrste tradicionalne proizvodnje. U budućnosti bi sigurno razvilo pozitivne efekte na pokušajima obnavljanja nasada autohtonih sorti voća koji trenutno imaju tendenciju smanjena broja sadnica.

Da bi mogli odgovorno i profesionalno odgovoriti postavljenim ciljevima, neophodno je i stručno osposobljavanje sa ciljem da ovladamo određenim vještinama i praksom neophodnom u sprovođenju ovakvog projekta.

S tim u vezi pristupili smo i završili:

- Kurs Api terapije i Api turizma koji je realizovala Hrvatsko Apiterapijsko društvo
- Kurs zaštite i sigurnosti na pčelinjaku organizovan u Ljubljani,
- Kurs za senzoričara meda organizovan na Tehnološkom fakultetu Tuzla

Za sve gore navedene kurseve dobili smo odgovarajuće certifikate.

**IZBOR NAJBOLJIH SUVENIRA NA BAZI
PČELINJIH PROIZVODA 2024.
U ORGANIZACIJI
HRVATSKOG APITERAPIJSKOG DRUŠTVA**

ZLATNI PEHAR

MEDONIJERA [Pčelarstvo OPG Schleis Đakovo](#) , Hrvatska

SREBRNI PEHAR

Keramička posuda za med, OPG Klaudio Peteani Vozilići, Hrvatska

BRONČANI PEHAR

Drveni stalak za med u saću OPG Goran Dužaić, Bisag, Hrvatska

DOBITNICI NAGRADA U OSTALIM KATEGORIJAMA:

[OPG Mili Turić Vrgorac, Hrvatska](#)

Najbolji autohtoni suvenir zlato za cvjetni med

Najbolji autohtoni suvenir zlato za med u saću

Najbolje pakiranje poslovnih poklona zlato

Najbolje pakiranje za Božićno darivanje djece zlato za Slatki poklon paket

[Providence lab Vinkovci, Hrvatska](#)

Najbolji autohtoni suvenir zlato za: Med za bečara, Snaša med

Najbolje pakiranje za Božićno darivanje djece zlato za proizvode: Medoberry, Medolada, Malinero i slatki paket proizvoda

[API RIZNICA Handalić, Živinice, Bosna i Hercegovina](#)

Najbolji autohtoni suvenir zlato Paket s ukusom i okusom

Najbolje pakiranje za Božićno darivanje djece zlato Slatki paket,

Najbolje pakiranje poslovnih poklona zlato nekoliko tematskih
kutija proizvoda po želji naručitelja

Obiteljsko pčelarstvo Trstenjak, Mačkovec

Najbolje pakiranje za Božićno darivanje djece zlato Med medo s bojanom

2 MED MEDO - MALI SUVENIR, VELIKA POBJEDA

Učesnici i naši Med Medo ponovno su došli na najveće izložbe u kategoriji suvenira na međunarodnom sajmu i vanjsku pokloniku i suvenira posjetnih proizvoda.

Hvala vam na podršci i pomoći u organizaciji ovog projekta i na sretnom putovanju u svijet!

OPG Kubalek Pakrac , Hrvatska

Najbolji suvenir u kojemu je zastupljen med ili medna mješavina

Drvena poklon kutija zlato

Aronija u medu zlato

Najbolji suvenir za djecu

Slatki paketić srebro

Najbolje pakiranje poslovnih poklona

Poklon paket srebro

OPG Vlahek Lobor, Hrvatska

Najbolje pakiranje za Božićno darivanje djece zlato Slatki poklon paket

OPG ŠTENTA, Ozalj Hrvatska

Najbolje pakiranje za Božićno darivanje djece zlato Slatki poklon paket

Najbolji suvenir za djecu srebro Medomaza

[Medex Trade d.o.o.. Ljubljana, Slovenija](#)

Najbolja pakovina proizvoda za očuvanje zdravlja / apipreparata zlato

PROMOCIJA KNJIGE; Moje pčele, moji snovi – životne priče 11 žena u pčelarstvu

dr. sc. Gordana Hegić i grupa autorica

Hrvatsko apiterapijsko društvo ponosan je izdavač prve knjige u Hrvatskoj i regiji, a koliko nam je poznato i u svijetu, koja je posvećena ženama - pčelarkama. U ovom jedinstvenom izdanju 11 žena opisuje svoj životni i profesionalni put u pčelarstvu.

Prihod od prodaje knjige namijenjen je unaprjeđenju rada Hrvatskog apiterapijskog društva.

Cijena knjige je 30 eura, a možete je naručiti mailom na ghegic@gmail.com.

PČELARKE SU POSEBNE ŽENE. Snažne su i pune ljubavi. Imaju hrabrosti živjeti svoje snove i pri tome čitav svijet, a posebno svoje okruženje, čine boljim i ljepšim mjestom i to ne samo kroz svoj posao nego i kroz volonterske aktivnosti u zajednici u kojoj žive. Baš poput pčela one svojim radom i djelima utječu na ljepotu i kvalitetu života ljudi oko sebe.

Često se susrećemo sa ženama koje su izgradile uspješne karijere kao modne dizajnerice, frizerke, kozmetičarke, novinarke ili političarke. No jeste li ikada upoznali ženu čija je želja baviti se poljoprivredom, konkretnije pčelama i pčelarstvom? Živjeti u ruralnom području ili pokrenuti svoj vlastiti posao?

Nadamo se da će ova knjiga doprijeti do što većeg broja žena u ruralnim sredinama koje će imati hrabrosti ostvariti takve svoje želje i suočiti se s izazovima koje nosi samozapošljavanje i poduzetništvo. Također se nadam da će ove priče doprijeti do onih koji mogu pomoći da se pčelarstvu kao profesiji udahne suvremeni trend razvoja koji se temelji na profesionalizaciji pčelarstva i životu od svojega rada.

dr. sc. Gordana Hegić

Predsjednica

Hrvatsko apiterapijsko društvo

ZAGREBAČKI VELESAJAM: Sajmovi su mjesto za poslovanje, inovacije i uspostavljanje mreže kontakata

Uz vodeće profesionalce različitih industrija, stručnjake i dionike, platforma su na kojoj se rađaju partnerstva, vizije pretvaraju u stvarnost i gdje se budućnost kreira kroz zajednički napor

Povodom Svjetskog dana sajmova - GLOBAL EXHIBITIONS DAY 5. 6. 2024. na Zagrebačkom velesajmu održana je **Konferencija o sajmovanju** u organizaciji časopisa Suvremena trgovina i Zagrebačkog velesajma.

Ovom događaju cilj je bio pojačano reafirmirati ideju sajmovanja i ozbiljno izmijenjenu ulogu sajmova u suvremenom gospodarstvu. To se odnosi na potragu za novim tržištima, novim potrošačima, ali i na novi odnos prema izlagačima i posjetiteljima sajmova.

Na samom početku uzvanicima se obratila **direktorica Zagrebačkog velesajma Renata Suša**:

“Već 9. godinu zaredom obilježavamo Svjetski dan sajamske industrije - Global Exhibitions Day, utemeljen od strane UFI-ija 2016. godine. Posebno mi je drago istaknuti da je Zagrebački velesajam jedan od utemeljitelja UFI-ja, globalnog udruženja sajamske industrije još od davne 1925. godine. Ova činjenica svjedoči o našoj dugogodišnjoj posvećenosti, predanosti razvoju i unapređenju sajamske djelatnosti.

Kroz desetljeća, Zagrebački velesajam mijenjao se ali ostao je primjer izvrsnosti i strukturiranosti u organizaciji sajmova, kao što je uvijek bio i ostao prepoznatljiv simbol Grada Zagreba i Hrvatske s međunarodnim djelovanjem.

Neprocjenjiva je vrijednost sajmova kao ključnog pokretača gospodar-

PROGRAM SAJMOVA 2025.

19. - 23. 2.	ZAGREBAČKI SAJAM NAUTIKE 32. međunarodni sajam nautike
21. - 23. 2.	ZAGREBAČKI SAJAM LOVA 7. sajam opreme za lov
7. - 9. 3.	BEAUTY & HAIR EXPO ZAGREB 26. međunarodni sajam kozmetike, frizerstva i opreme za salone
25. - 28. 9.	AMBIENTA 52. međunarodni sajam namještaja, unutarnjeg uređenja i prateće industrije
25. - 28. 9.	HOTEL I GASTROTEH 13. sajam opremanja, poslovanja i investicija u turističkoj industriji i ugostiteljstvu
11. - 16. 11.	INTERLIBER 47. međunarodni sajam knjiga
4. - 7. 12.	CROAGRO međunarodni sajam poljoprivrede, poljoopreme i mehanizacije
4. - 7. 12.	SAJMOVI HRANE I ZDRAVOG ŽIVLJENJA međunarodni sajmovi hrane, organske proizvodnje i zdravog življenja

DOBRODOŠLI

ZAGREBAČKI VELESAJAM
Avenija Dubrovnik 15 | 10020 Zagreb | Hrvatska
telefon: +385 1 6503-111 | e mail: zv@zv.hr

www.zv.hr

SAJMOVI HRANE I ZDRAVOG ŽIVLJENJA

5. - 8. 12. 2024.

APItera

Partner sajma
APItera

HRANA

**KRONOPOLJA
ORGANICA**

mystic

Zašto izlagati na Zagrebačkom velesajmu?!

TRADICIJA – već 115 godina iskustva u organizaciji međunarodnih sajamskih projekata

ISKUSTVO – u pripremi sajmova, projekata, poslovnih i društvenih događaja uz logističke usluge

PROSTORNI KAPACITETI – grijani, uređeni i zatvoreni paviljoni za održavanje sajmova, Kongresna dvorana s 1.200 sjedećih mjesta i niz manjih funkcionalnih dvorana

ANGAŽIRANOST – suradnja s izlagačima, medijima, poslovnom i širokom publikom i stvaranje vrhunske marketinške platforme

SirFest

ČOKOLADA

KAVA

**Zagrebački
Velesajam**

— utemeljen 1909. —

www.zv.hr

POKROVITELJI:

ZAGREB

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
POSLOVANJA I RIBARSTVA

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo zdravstva
i zdravstvenog sustava

HGK
Hrvatska
Gospodarska
komora

HRVATSKA
TURISTIČKA
ZAJEDNICA

DAFI

PARTNERI:

HRANA

KRONOPOLJA

Mystic

HRVATSKI
PČELARSKI
SAVEZ

ZAGREB
FESTIVAL

U istom terminu održava se sajam CroAGRO, međunarodni sajam poljoprivrede, poljopreme i mehanizacije

stva i konkurentnosti. Sajmovi odavno nisu samo mjesta gdje se prezentiraju proizvodi i usluge već su sinonim za business hub i dinamične centre izvrsnosti i konkurentnosti za prijenos znanja, know-how-a, inovacija i najboljih praksi. Uz vodeće profesionalce različitih industrija, stručnjake i dionike, platforma su na kojoj se rađaju partnerstva, vizije pretvaraju u stvarnost i gdje se budućnost kreira kroz zajednički napor.”

Srećko Sertić, direktor i glavni urednik Suvremene trgovine istaknuo je:

“Uloga sajmova i važnost ponajviše su došli do izražaja u vrijeme potpunog lockdowna i korona-krize, kad su poslovni susreti na sajmovima i stručnim izložbama bili prekinuti. Bio je to svojevrsan prekid lanca razmjene iskustva, sličan prekidu lanca opskrbe. Jer, koliko god su važne sirovine i oprema, u današnjem svijetu komunikacija još su važnije razmjene ideja, noviteta i traženja novih putova njihove učinkovitosti.

Međunarodni sajmovi ponovo dobivaju na važnosti iz nekoliko ključnih razloga: Globalizacija i međunarodna trgovina, Networking i umrežavanje, Inovacije i tehnološki napredak, Brendiranje i marketing, Trendovi i tržišna istraživanja, B2B i B2C interakcije i Edukacija i trening.

Sve ove prednosti čine međunarodne sajmove ključnim mjestima za poslovanje, inovacije i uspostavljanje mreže kontakata, što doprinosi njihovom ponovnom rastu i važnosti u suvremenom poslovanju. Sajmovi su, kao snažni impulsi tržištu, svojevrsni barometar svih gospodarskih kretanja i trendova. U uvjetima globalizacije imaju u tom pogledu dodatne obveze, odgovornost, ali i svoju novu šansu potvrđivanja kao najvažnijeg medija u poslovnom svijetu.”

Pozdravne riječi uputili su i Sanja Želinski Matunec, savjetnica Ureda predsjednika Hrvatske obrtničke komore i Marijana Filipić, direktorica Granskih udruga Hrvatske udruge poslodavaca.

Na Konferenciji se kroz stručna izlaganja i raspravu razmotrilo niz tema koje su značajne za taj gospodarski sektor. Odrađene su sljedeće teme kroz panele: “Kretanja sajamske industrije”, “Promocija industrije kroz nastupe na sajmovima” te “Sajmovi - centri poslovne izvrsnosti”.

medex
od 1954

*Snaga pčela.
Dokazi znanosti.*

Matična mliječ

- za imunitet, energiju, hormonsku
ravnotežu i anti-ageing

Medex Trade d.o.o., Linhartova cesta 49A, 1000 Ljubljana, Slovenija
☎ +386 1 475 75 27 ✉ global@medex.si 🌐 www.medexlife.hr

Saznajte
više:

medex
od 1954

*Snaga pčela.
Dokazi znanosti.*

Propolis

- prirodni antiseptik

Medex Trade d.o.o., Linhartova cesta 49A, 1000 Ljubljana, Slovenija
☎ +386 1 475 75 27 ✉ global@medex.si 🌐 www.medexlife.hr

**Saznajte
više:**

